

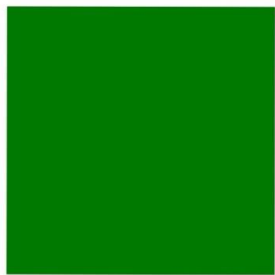
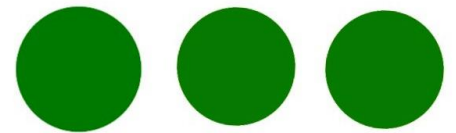

Turun yliopisto
University of Turku

Finnish Centre for
Romanian Studies

COLUMNNA

Finnish & Romanian
Culture

N° 20 / 2014

Turku

Finland

© Department of Romanian Language and Culture (2014)

School of Languages and Translation Studies

Faculty of Humanities

University of Turku

Finland

Columna. Finnish&Romanian Culture: 20 / 2014

ISSN 0780-1262 (Print)

ISSN 2343-1040 (Online)

Editor-in-Chief: Paul Nanu

Associate Editors: Jasmina Lagerqvist, Hanne Pollari, Nella Suutari, Enni

Vainio (for the present issue)

Table of contents

Foreword	3
Travel impressions	
Susanna Brotkin: <i>Discovering Romania</i>	5
Marianna Salonen: <i>Pikkutyttönä Romaniassa</i>	9
Nella Suutari: <i>Romania – worth visiting?</i>	13
Popular culture	
Hanne Pollari: <i>Romanian film industry</i>	16
Martin Bryant: <i>How two friends built a webcomic sensation, with the help of two pigeons</i>	26
Jasmina Lagerqvist: <i>Romanian ruokakulttuuri</i>	33
Interviews	
Alexandra Anton: <i>Secretul succesului în educația finlandeză</i>	40
Enni Vainio: <i>Romanit, köyhyys ja vampyyrit</i>	46
<i>Romi, sărăcie și vampiri</i>	49
Scientific contributions	
Mihaela Dreghici: <i>Vestimentația secolului XVIII în Principatele Române</i>	51
Rosario Lucena: <i>Norman Manea, el Ulises rumano</i>	61
Leena Hofren: <i>Denisa Mirena Pișcu. Poezie și Biografie Poems and Biography</i>	75
Pirita Pappinen: <i>Oikeusprosessi Suomessa. Kaksikielinen rikosoikeudellinen ja rajanylityksaiheinen sanasto kieliparilla suomi–romania</i>	86
Editors	113

Introducere

După o pauză de câțiva ani, revista lectoratului de limba și cultura română de la Universitatea din Turku, Finlanda, revine la viață. Primul număr al revistei a apărut acum mai bine de 30 de ani, în 1982. Apoi revista și-a continuat drumul cu o frecvență oarecum neregulată.

Scopul ”Columnei” a fost acela de a reflecta fenomenele culturale finlandeze din perspectivă românească sau invers. Astfel, de-a lungul timpului, au apărut în rândurile revistei traduceri, recenzii, interviuri, articole; toate pe fondul preocupărilor culturale româno-finlandeze încurajate de lectoratul de la Turku. Revista a fost editată și susținută de lectorii de limbă română activi aici de-a lungul deceniilor. Spre deosebire de numerele vechi, revista găzduiește astăzi și contribuții în alte limbi, nu doar în română sau finlandeză. Am hotărât să extindem aria lingvistică din dorința de a face această inițiativă mai vizibilă și accesibilă (limba engleză și spaniolă).

În zilele noastre, ”Columna” face parte dintr-un proiect cultural la care participă studenții înscriși la cursurile de limba română, aceștia primind un număr de credite transferabile (ECTS) pentru efortul lor editorial. Anul acesta, alături de lectorul român care coordonează publicarea, au participat patru studenți finlandezi (venind de la spaniolă, rusă și finlandeză ca specializare principală): Jasmina Lagerqvist, Hanne Pollari, Nella Suutari, Enni Vainio.

Paul Nanu
Lector de limba română
Universitatea din Turku
Finlanda

Foreword

After being absent for several years, „Columna”, publication of the Romanian lectureship at University of Turku, comes back to life in 2014. The very first issue was in 1982, more than 30 years ago, and after that it was published at a rather irregular pace.

The main purpose of „Columna” was to reflect Finnish cultural phenomena from Romanian perspective, and the other way around. Thus, during time, were published translations, reviews, interviews, articles; all part of a Romanian-Finnish cultural trend, encouraged by the lectureship in Turku. „Columna” was edited and supported by the Romanian lecturers in Finland, during the past decades. Unlike the previous issues, the today’s editorial endeavor is hosting contributions in other languages as well, not only Romanian or Finnish. We decided to enlarge the linguistic area in order to make our initiative more visible and accesible (Spanish and English were added).

Nowadays, “Columna” is part of a cultural project to which students in Romanian studies are participating; they receive ECTS for their efforts. This year, alongside the Romanian lecturer, four Finnish students have been involved in the publication: Jasmina Lagerqvist, Hanne Pollari, Nella Suutari, Enni Vainio (having as majors Spanish, Russian and Finnish).

Paul Nanu, PhD.
Lecturer of Romanian Language
University of Turku
Finland

DISCOVERING ROMANIA

Susanna Brotkin

”To Romania? You’re joking, right? Why?” was the line I heard the most after deciding to apply for the summer course in Iași, in northern Romania. The only thought on people’s minds seemed to be what that bad I could have done to punish myself in such a cruel way. Are there even decent houses in Romania? What they didn’t know was that with these words they were actually encouraging me to proof them wrong.

Romanian language – my new acquaintance

I started my Romanian studies in 2010 because I was curious. Curious of discovering a new Romance language and the culture around it. The most intriguing part was the fact that I couldn’t understand a word of it. Even though I had a long history of studying other Romance languages. In addition, I wanted to know why on earth this country was situated so aside from the other Romance language dominated countries.

Flight:	Sat 1 Jun 2013
10:40 - 11:20	Helsinki, Helsinki Vantaa (Terminal 1) - Copenhagen, Kastrup (Terminal 3)
SK1713	Operated by: Blue1 Aircraft: Boeing 717 Booking class Youth Fare Baggage allowance: 1 piece(s)/pers
Stop over at: Kastrup: 2h 00m	
13:20 - 16:50	Copenhagen, Kastrup (Terminal 3) - Bucharest, Henri Coanda
SK1781	Operated by: Scandinavian Airlines Aircraft: Canadair Regional Jet 900 Booking class Youth Fare Baggage allowance: 1 piece(s)/pers

During the courses, I learned a lot and got loads of answers to my questions. But this year I felt something was still missing. I needed to feel Romania.

Journey toward the promised land of internet begins

Finally in June I got a positive answer for being accepted to the language course in July. As the confirmation came a bit late and I really wanted to ensure spending at least a part of my summer in Romania, I had already signed a contract for a 3-month internship in Bucharest. Luckily, I got it all arranged, and as a result, I had almost 4 months pure Romania ahead of me. I couldn’t be any more excited while the others had these scenarios of me being killed by

the stray dogs, getting robbed by the Roma people on the street or, what's the worst, living without internet or any connection to the outside world during my stay there. By the way, did you know that in Romania you can find one of the fastest internet connections in the world?

And so my journey began to this mysterious EU-member country. This

is why I got my first shock at the airport when I had to go through the passport check. Why? I wasn't going outside of the European Union. One magic word for you my friends: Schengen. Although Romania is a member of EU since 2007, the free mobility still isn't one of the privileges for citizens of the country. Hopefully in the future it will be.

Then there is Bucharest. The nest of night life and cultural events mixed with a chaotic traffic, spacious parks and huge shopping centres. If you're looking for a city full of life, this is the place to be. Every day, Bucharest offers you something whether it comes to opera, flash mobs, outdoor concerts, shopping, exhibitions, food or excursions. Is it like a *little Paris*? I'd say it's better to take Bucharest as Bucharest. Among one of the most amazing things is the Parliament House (*Casa Poporului* or *Palatul Parlamentului*) built by the communist-era dictator Ceausescu which is the second largest civilian building in the world right after Pentagon. Definitely worth seeing and I bet the queue is about a fraction of Pentagon's.

Iași and language course

Despite of Bucharest's intense city life I would recommend you to have a look on the other parts

of Romania too. My next acquaintance was the city of Iași, about 500 km north from Bucharest not too far away from the Republic of Moldova. Mainly, I chose it because of the language course but I got to learn it's a really nice student city full of hills and fresh mountain air. Especially in Iași, you'll be sure to get a hang of the idea that in Romania there are plenty of churches. Just so you now, there's a new church construction initiated every third day in Romania. But that long tradition and passion for constructing also shows in the buildings since the churches and monasteries there are real master pieces of art.

The language course in its self was also a great experience. During the 3 weeks, we had 3 hours of grammar lessons in the morning and a lecture about some Romania-related subject in the afternoon. For the grammar lessons, we were split to three different groups; two for the beginners and one for the intermediates and advanced. On the contrary, all the afternoon lectures and the weekend activities we had together. For instance, we had visits to museums and Golia monastery, city tour and a week-end trip to Bucovina region.

The most brilliant thing was to notice how many nationalities the Romanian language can bring together. Our group was formed of over 15 different nationalities among which there were participants all the way from Burkina Faso, Turkmenistan and South Korea. So thanks to Romanian language, I got a chance to know even more exotic cultures aside.

Romania – much more than just stray dogs and beggars

As a conclusion of my summer 2013 in Romania, I'd say it's a really interesting mixture of East and West one can find there. Due to its colourful history, Romania has been influenced by various cultures and nations which can be

notified in its language (Latin roots but words from Hungarian, Turkish, Russian etc.), food (bretzels from Germany, mamaliga aka polenta from Italy, kiftele from Turkey etc.) and population (minorities from Hungary, Germany etc.).

Romania's landscape and nature are also worth mentioning. It's one of the few countries in Europe where one can bump into mountains, seaside and woods. So all kind of vacations are available in this country, it's only up to you to decide which suits you the best.

It's a shame that people know too little about this magnificent country. And the fact that their knowledge isn't sufficient leads too often to these unjustified prejudices towards Romania and Romanians. Don't you think also that the topics as stray dogs and beggars are slightly worn out already? Especially since the country and its people has potential for so much more.

Romanian Proverbs and their Finnish equivalent

Cum îți așterni, așa dormi = Niin makaa kuin petaa

Sare din lac în puț = Ojasta allikkoon

Mărul nu cade departe de pom = Ei omena kauas puusta putoa

Mai bine puțin cu dreptate decât mult cu strâmbătate = Rehellisyys
maan perii

Nu iese fum fără foc = Ei savua ilman tulta

Pikkutyttönä Romaniassa

Marianna Salonen

Kun etsin kesäksi sopivaa vapaaehtoistyöpaikkaa ja silmiini osui koirasuoja Romaniassa, valinta tuntui itsestään selvältä. Siitä lähtien, kun kolme vuotta sitten kävin Romaniassa ja parin päivän pikavisiitti venyi viikoksi pelkästä olemisen ilosta, olen halunnut sinne takaisin. Aloin jopa opiskella romaniaa pelkästään siksi, että ensimmäisellä vierailulla minua jäi harmittamaan kun jouduin bussilippuja ostaessani käyttämään tylyä elekieltä enkä osannut edes kiittää. Nyt osaisin ostaa bussilipun, lausua kiitoksen ja jutella vielä vähän kuulumisiakin. Oli ehdottomasti aika lähteä testaamaan kielitaitoani käytännössä.

Koska lentokoneet saastuttavat ja ovat muutenkin epämukava tapa matkustaa, päätin lähteä Romaniaan junalla. Se tarkoitti laivamatkaa Tukholmaan ja sieltä 3500 kilometrin junamatkaa Romanian itälaidalla sijaitsevaan Galatiin. Vaikka vietin suurimman osan matkustusajastani junassa, ehdin silti nähdä ja kokea monenlaista. Mieleenpainuvinta oli junamatka Oradeasta Sighisoaraan. Minun oli pitänyt olla Oradeassa yötä, mutta päätin viime hetkellä, että kaupunki on pelottava ja haluan lähteä. Jaoin vaunun viiden vanhuksen kanssa, jotka juttelivat minusta ja ruoasta niin innokkaasti, että minun oli vaikea uskoa heidän olevan ventovieraita keskenään. En kertonut osaavani hiukan romaniaa, koska olin niin väsynyt, etten olisi jaksanut keskustella. He suhtautuivat minuun kuin lapsen, josta pitää huolehtia ja antoivat minun nukkua poikittain penkillä ja viedä kolmen ihmisen paikan. Jossain vaiheessa huomasin, miten vastapäätä istuva mummo nousi laittamaan peittona toiminutta paitaa paremmin jalkojeni päälle.

Lisää ystävällisyyttä sain osakseni seuraavana päivänä, kun siivooja tuli herättelemään minua hostellissa. Olin löytänyt nukkumapaikan vasta kuudelta aamulla ja takana oli jo ennestään yksi junassa huonosti nukuttu yö, joten minulla kesti kauan päästä tähän todellisuuteen. Siivooja haki respan tytön paikalle ja kävi ilmi, että hostelli oli seuraavaksi yöksi täynnä. Tytön kävi selvästi minua sääliksi, koska olin kuuden tunnin nukkumisenkin jälkeen ihan

väsynyt ja minusta näki, että olin tehnyt matkaa jo monta vuorokautta. Hän alkoi soitella ja ilmoitti, että toisen hostellin mies tulee kohta hakemaan minua.

Uusi hostelli oli hienempi ja minä sain oman huoneen. Mies kertoi, että hinta on oikeasti korkeampi, mutta koska hänkin oli kuullut minun aamuöisestä saapumisestani ja ymmärsi minun todella tarvitsevan unta, hän sanoi, että voin maksaa juuri sen verran kuin budjetilleni sopii. Hän myös auttoi minua katsomaan juna-aikatauluja omalta tietokoneeltaan, koska minulla ei sellaista tietenkään ollut mukana.

Viiden vuorokauden matkustamisen jälkeen olin lopulta Galatissa. Kaupunki ei vastannut opaskirjan antamaan kuvaa ”rumasta takapajulasta, jossa on huono ilma ja myrkyllinen vesi” vaan se oli minusta oikein viehättävä. Näin mökkini ikkunasta laidunalueita ja auringonkukkapeltoa, lampaita ja hiekkateitä, joita vuorotellen ajoivat kovaa kaahailevat autot ja hevoset kärryineen.

Päivä päivältäni rakkauteni Romaniaan ja romanialaisiin syveni. Vaikka koirasuojan ainut paikalla oleva työntekijä ei puhunut englantia ja minä olin unohtanut kaiken romaniani, tulimme hyvin toimeen. Hän ei antanut minun tehdä likaisia tai raskaita hommia, vaan kantoi minulle vain loputtomasti herkkuja heiteltäviksi koirille. Kaikki muutkin tapaamani ihmiset suhtautuivat minuun uskomattoman positiivisesti. Yllättävä huomioni oli, että kaikki kuvittelivat minun olevan vähintään neljä vuotta nuorempi kuin oikeasti olen. Minua luullaan nuoremmaksi Suomessakin, muttei sentään niin usein ja niin nuoreksi. Ulkonäköni vuoksi varsinkin naiset suhtautuivat minuun kuin lapseen ja halusivat huolehtia, että minulla on kaikki hyvin ja suorastaan pelokkaina toivottivat onnea pitkälle kotimatkallesi.

Luulen, että ikäarvailut menivät niin pieleen supervaalean ihoni takia. En ollut tajunnut, että Romanian kesäaurinko on niin paahtava ja että siellä on niin järjettömän kuuma. En ole koskaan elämässäni ollut niin ruskettunut kuin niiden kahden Galatissa viettämäni viikon jälkeen.

Kun oli aika lähteä kotimatkalle, yltiöpositiivinen mielikuvani Romaniasta alkoi pikkuhiljaa murentua. Vaikka olin etukäteen selvittänyt juna-aikataulut jälleen

ystävällisen romanialaisen kotikoneella, asemalla minua odotti yllätys. Bukarestiin ei kuulemma lähde yhtä ainutta junaa. Pahinta oli, että myyjällä ei ollut hajuakaan, miksi kaikki iltapäivän ja illan junat oli peruttu. Seuraavana aamuna kuulemma ehkä lähtisi juna, mutta siitäkin hän puhui todella epämääräisesti. Englantia hän ei tietenkään osannut sanaakaan, mutta hän ei osannut antaa selviä ohjeita edes romaniaksi tulkkina toimivalle kuskilleni.

Palattuani koirasuojalle ylimääräiseksi yöksi muutkin huonot piirteet alkoivat kasautua. Mökissä oli melkein 50 astetta lämmintä ja satoja kärpäsiä. Vaihtoehtoinani oli pysyä liikkeessä, pukeutua pitkiin housuihin ja paitaan tai sietää ihollani jatkuvasti käveleviä otuksia. Valitsin epätoivon ja lähdin ulos soittamaan pitkän ja kalliin puhelun Suomeen. Kerroin, että olen kurkkuani myöten täynnä tätä kurjaa maata, jossa mikään ei toimi ja kukaan ei puhu englantia ja kaikkialla on liian kuuma ja liikaa kärpäsiä. Kotiväki sai minut rauhoiteltua ja lopulta aloin nauttia taas olostani.

Seuraavan päivän aamujuna oli todellinen ja sain matkaseuraksi jälleen todella ystävällisen romanialaisen miehen, joka yllättävästi puhui englantia. Hän kertoi minulle Romanian historiasta ja eri kaupungeista koko kuusituntisen junamatkan ja opetti minut vielä Bukarestissa käyttämään metroa, että pääsisin keskustaan viettämään parin tunnin odotusaikaani.

Kaikkein avartavinta koko reissussani oli kotimatka. Oli uskomatonta nähdä, miten maisemat, rakennukset ja ihmiset vähitellen muuttuivat. Mitä lännempänä oltiin, sitä puhtaampaa, ehjempää ja kiiltävämpää kaikki oli. Ihmiset asemilla puhuivat englantia, juna-aikataulut pitivät paikkansa ja myöhästymisistä kuulutettiin. Samalla kuitenkin ihmisten käytös muuttui. Romaniassa kaikki puhuivat iloisesti keskenään mitä monipuolisimmista aiheista ja nuori mies saattoi hyvin kinastella vanhan rouvan kanssa naimisiinmenon tärkeydestä ennen lapsen hankkimista. Länsi- ja Keski-Euroopan maissa tuntemattomat keskustelivat korkeintaan matkasuunnitelmista tai siitä, oliko tämä penkki vapaa. Toisilleen tututkin ihmiset juttelivat hillitysti ja suurin osa oli keskittynyt johonkin tekniseen vempaimeen tai lehteen. Olin koko ajan haaveillut pääseväni englanninkielisten

ihmisten pariin, mutta pettymys oli suuri. Ei kieli ollut esteenä keskustelulle vaan ihmisten epäsosiaalisuus.

Vaikka olin jo Budapestissa halunnut huutaa onnesta päästyäni pois Romaniasta, aloin heti kaivata sinne takaisin. Niin vaikea kuin Romaniaan on päästä ja niin huonosti kuin kaikki siellä toimii, jokin siinä maassa kiehtoo minua suunnattomasti. Ei varmasti kulu vuottakaan, kun olen taas Galatissa ihmettelemässä vierä viereen pysäköityjä hevostattaita ja uusia autoja tai rautatieasemalla vannomassa, etten enää ikinä lähde tähän maahan saati kuvittele pääseväni täältä pois junalla.

Dor de toamnă

Diana Gratie

Se pierde magia'n albastru decor
Și muguri de fluturi se scutur' de dor...
Se sting stele'n bolta ce'nchide povești
Și-oglinzile mute nu-mi spun unde ești.

Se scutură ploaia pe-alei fără' sfârșit,
Pe frunze pictate în drum scorjii;
Se-aleargă grăbite fărăme de vis
Să'nalțe castele'n tărâmul nescris.

Îngheață lumina și norii se-aprind
Și fumul ascunde cazanul trosnind.
Ne sfârâie dorul în candela seacă
Și pluta se pierde la mijloc de apă.

**Romania – worth
visiting?**

Nella Suutari

This article will focus on my own experiences from Romania. I have visited Romania so I'm going to

write about what I saw and experienced on my holiday there. My goal is to tell about Romania as a country and also people in Romania, and maybe a bit of the culture as well. This article will also focus on the capital of Romania,

Bucharest, and on the other side on the rural area.

I was in Romania for about ten days in the summer of 2013 and in that time I got to see a lot of different things.

My holiday started from Bucharest where we spent three days. After that we headed to Piatra Neamț, more specifically to Vaduri. I also visited Bacău during my holiday. How was it then? Well, I was glad to see different sides of Romania. I saw the big city life as well as the life in the rural area. I enjoyed Bucharest since it offered a lot of things to see. We visited Palatul Parlamentului (Palace of the Parliament), which was quite an experience. Bucharest offers possibilities for shopping, eating well and simply enjoying the life of a big city.

Public transport is something that made me a bit confused. I'm lucky that I was there with my stepfather who speaks Romanian. But even he had troubles

with busses in Bucharest. It is very unclear which ticket is right for which bus and you can end up paying extra quite easily.

Language makes it difficult for a tourist to visit Romania. I tried to speak English in a local McDonald's in Bucharest and the salesperson looked at me with panic in his eyes. We managed to communicate through the situation but it happened mostly by pointing and gestures. Surely there are those persons as well who can speak English but a tourist should be prepared that it is not that easy to get along with English only.

The most interesting part of my holiday was the time that I spent in Piatra Neamț. I experienced this total piece and I could just enjoy my days there.

Romania has a beautiful nature and time seems to lose its meaning when you just stop and enjoy the views and the atmosphere around you. In the rural area of

Romania you get to see the undeveloped part that you can't see in Finland anymore. My typical day there consisted of relaxation, swimming in the nearby stream, walks with dogs and visit to the town. People there were amazed when I took the dogs for a walk. In the rural area dogs are just watchdogs and people don't normally go for a walk with them.

Romanian people are more open than Finnish people. I haven't met my stepfather's family before, but I felt instantly welcomed. We didn't speak any same language, since I didn't know much Romanian back then and they didn't speak anything else but Romanian. It didn't feel awkward and we got along well. We spent the evenings sitting in the garden, drinking homemade wine and

playing games. I said always “good night” to them in Finnish and it didn’t take long until I got a reply in Finnish as well.

It might be a self-evident truth, but the rural area in Romania offers more experiences than Bucharest. I liked Romania very much but I don’t know would it have been the same if I had only visited Bucharest. So in my opinion

it is totally worth it to travel around Romania and not just in the capital. Since I like bigger cities as well, was Bucharest still a positive experience for me. Romanian lifestyle is quite different than the one we have in Finland. I think it is nice to get a chance to combine two cultures and pick up the best parts from both. My visits to Romania will continue and hopefully someday I’m able to speak Romanian better than I do now.

(All pictures belong to the author)

More Proverbs!

Ochii care nu se văd se uită = Poissa silmistä, poissa mielestä

Mincinosul cu de-a sila face musca cât cămila = Älä tee kärpäsestä härkästä

Cine sapă groapa altuia, cade singur în ea = Ken toiselle kuoppaa kaivaa, se itse siihen lankeaa

Romanian film industry: The “New Wave” – a look into recent award winning feature films and their directors

Hanne Pollari

Back when Romania was still under the communist regime of Nicolae Ceaușescu, the Romanian film industry was steered to create “socialist films that portrayed a happy working-class society”. In reality, there were endless queues in the streets for food, while the state’s propaganda tried to promote inexistent economic prosperity. It was the film industry that raised its voice against communist ideology.

After the revolution of 1989, and particularly in the past decade or so, Romanian film industry’s achievements have truly guaranteed Romania a spot in the public eye. The first decade of the 21st century brought with it a group of promising new film directors, who are said to have been the pioneers for the “New Wave” of Romanian Cinema. This “New Wave” has been called one of the most significant developments in world cinema in the past decade. The films of the “New Wave” portray the true living conditions under the socialist regime, as well as the consequences that prevailed even after democracy was achieved.

Even though Romanian films have been awarded prestigious prizes at international film festivals, such as Cannes and Berlin, not a single Romanian film has ever been nominated for an Academy Award for Best Foreign Language Film. The first to come close was Cristian Mungiu with his 2012 feature *Beyond the Hills* which was shortlisted for a nomination.

**4 months, 3 weeks and 2 days (4 luni, 3 saptamâni si 2 zile)
(2007)**

Drama - Directed by Cristian Mungiu

4 months, 3 weeks and 2 days is set in 1987 Communist Romania (end of the Ceaușescu regime), where birth control is illegal and abortion is considered a severe crime. The film tells the story of two university students and roommates, Otilia Mihartescu (Anamaria Marinca) and Gabriela "Găbița" Dragu (Laura Vasiliu). Gabriela is in desperate

situation: she is nearly in the fifth month of an unwanted pregnancy. With no one else to turn to, she asks Otilia to help, and the two of them go to great lengths trying to arrange an illegal abortion for Gabriela.

The film received great reviews and has received several awards and nominations internationally. It was featured at Cannes Film Festival in 2007, where it won the FIPRESCI Award and the Palme d'Or (Golden Palm). It also won both Best Picture and the award for Best Director at 2007 European Film Festival.

About the director:

Cristian Mungiu (born 1968) is a former student of English literature at the University of Iași, with working experience in teaching and journalism. He studied film directing at the University of Film in Bucharest, graduated in 1998, and began his directing career with short films. His debut feature film was

the 2002 *Occident*, which received splendid critique, won awards in various film festivals, and was even accepted to the Director's Fortnight of the 2002 Cannes Film Festival.

His second feature, *4 months, 3 weeks and 2 days* (2007), was likewise generously praised and eventually chosen to compete at Cannes Film Festival in 2007. The film brought Mungiu both the FIPRESCI Award and the Palme d'Or (Golden Palm), which is the most prestigious award at Cannes Film Festival. Mungiu was the first Romanian filmmaker ever awarded with the Palme d'Or.

Mungiu's latest feature *Beyond the Hills* (2012) got accepted to Cannes Film Festival in 2012, where it won him the award of Best Screenplay. The feature was also entered as the Romanian representative for the 85th Academy Awards in the category of Best Foreign Language Film.

Filmography:

2012 Beyond the Hills (După dealuri)

2009 Tales from the Golden Age (Amintiri din epoca de aur)

2007 4 Months, 3 Weeks and 2 Days (4 luni, 3 saptamâni si 2 zile)

2005 Lost and Found (segment Turkey Girl)

2002 Occident

2000 Zapping (short)

2000 Nicio întâmplare (short)

2000 Corul pompierilor (short)

The Death of Mr. Lazarescu (Moartea domnului Lăzărescu) **(2005)**

Drama - Directed by Cristi Puiu

The film is a story of a 63-year-old alcoholic, Dante Lazarescu (Ion Fiscuteanu), who falls ill one day and alerts the paramedics. The ambulance does arrive and Lazarescu is taken to a hospital, but then gets repeatedly transferred from hospital to another throughout the night as he is denied the treatment that

he needs. Before long, Lazarescu's condition begins to quickly deteriorate.

Many international critics have praised the film as an accurate depiction of post-socialist Romania, where proper medical

care was difficult to ensure. *The Death of Mr. Lazarescu* has received various awards, the Un Certain Regard Award at the Cannes Film Festival in 2005, and the Silver Hugo Special Jury Prize at the 2005 Chicago International Film Festival, to name a few.

About the director:

Cristi Puiu (born in 1967) is a director and screenwriter from Bucharest. He is married and has three children, and together with his wife he is one of the founders of the Romanian cinema production company, Mandragora. In 1992, before embarking on filmmaking, Puiu studied art painting at Ecole

Superieure d'Arts Visuels in Geneva. However, he switched to filmmaking after a year and graduated in 1996. He started on his first features after returning to Romania, and from the start enjoyed good reviews on his work.

Puiu is widely considered to have been the director to launch the "New Wave" of Romanian Cinema with his early films, *Stuff and Dough* (2001), in particular. The film won various awards internationally, and even featured at Cannes Film Festival, in the Quinzaines des Realisateurs section. In addition, his short film *Cigarettes and Coffee* (2004) won the Golden Bear for Best Short Film at Berlin International Film Festival in 2004. His second full feature, *The Death of Mr. Lazarescu* (2005), won a staggering amount of 47 prizes in the year 2006 alone.

Filmography:

2014 Ponts de Sarajevo

2013 Trois exercices d'interprétation (Three Interpretation Exercises)

2010/I Aurora

2005 Moartea domnului Lăzărescu (The Death of Mr. Lazarescu)

2004 Un cartus de kent si un pachet de cafea (Cigarettes and Coffee) (short)

2001 Marfa si banii (Stuff and Dough)

California Dreamin' (nesfârșit) (2007)

Comedy/Drama - Directed by Cristian Nemescu

This film is based on a true story, taking place in Kosovo during the war of 1999. A train transporting NATO military equipment, escorted by American Marines Captain Doug Jones (Armand Assante) and Sergeant David McLaren (Jamie Elman), is halted by the railway chief Doiaru (Razvan Vasilescu) due to an error in the paperwork. The train is

forced to a standstill near a tiny Romanian village of Căpâlnița, in the Bărăgan Plain. The film explores the effect of the arrival of the Marine soldiers on the life of the forsaken village.

California Dreamin' received multiple nominations and awards

in the year of its release, such as the Un Certain Regard at Cannes Film Festival, the Golden Iris for Best Picture and the Audience Award at Brussels European Film Festival, the FIPRESCI prize at Molodist International Film Festival and the Satyajit Ray Award at London Film Festival.

About the director:

Cristian Nemescu (1979-2006) was a director and screenwriter from Bucharest. He studied at the Film Directing Department of Academy of Theater and Film in his home town, and

graduated in 2003. Nemescu was one of the most awarded filmmakers from Romania, and also one of the youngest of his generation. He won prizes at CineMAiubit International Student Film Festival with three of his short films, *In Apartment Buildings*, *People Are Crazy About Music* (2000), *Mecano* (2001) and *Mihai and Cristina* (2001). He also won the Best Movie Award at the NYU International Student Film Festival, along with the European Short Film Award at the 2004 Angers European First Film Festival with his graduation short film *C Block Story* (2003). Whereas another film of his, *Marilena from P7* (2005) competed at Cannes Film Festival in 2006.

Filmography:

2007 California Dreamin' (nesfârșit) (endless)

- 2005 Marilena de la P7 (Marilena from P7)
- 2003 Poveste la scara C (C Block Story) (short)
- 2001 Mihai și Cristina (Mihai and Cristina) (short)
- 2001 Mecano (short)
- 2000 La bloc oamenii mor după muzică (In Apartment Buildings People Are Crazy About Music) (short)
- 2000 Kitchitoarele (documentary)

Child's Pose (Pozitia copilului) (2013)

Drama - Directed by Călin Peter Netzer

The film tells about the struggle of Cornelia Keneres (Luminita Gheorghiu), mother of Barbu (Bogdan Dumitrache), who tries to save her son from manslaughter charges resulting from a car accident that caused the death of a child. Cornelia has many connections in the society, both social and political, and she does not hesitate to take

advantage of them all to get her son's life in order again.

Child's Pose won the Golden Bear and the FIPRESCI prize at Berlin International Film Festival in 2013, the Telia Film Award at Stockholm Film Festival 2013, and among many others, the awards for Best Feature Film and Best Directing at Gopos Awards in Romania. The film has been internationally praised by critics as a masterpiece of the "New Wave" of Romania.

About the director:

Călin Peter Netzer (born 1975) is originally from Petroșani. He studied film directing at the Bucharest Theatre and Film University. His short film *Zapada mieilor* (1998)

received the award for Best Fiction at Tampere International Short Film Festival in 1999.

With his first feature, *Maria* (2003), he won the Special Prize of the Jury and the Youth Jury Award - Special Mention at Locarno International Film Festival.

Medal of Honor (2009), Netzer's second feature, won him several awards internationally. These included the Silver Alexander and the FIPRESCI Prize at Thessaloniki Film Festival, the Audience Award at Torino International Festival of Young Cinema and the Special Mention award at Miami Film Festival 2010. Netzer's third feature, *Child's Pose* (2013), was a low budget film which he himself wrote and produced. It was the first Romanian feature ever awarded at the main festival of Berlin International Film Festival.

Filmography:

2013 *Pozitia copilului* (Child's Pose)

2009 *Medalia de onoare* (Medal of Honor)

2003 *Maria*

1998 *Zapada mieilor* (Short)

References:

<http://www.bbc.com/news/world-europe-21485735>
https://www.berlinale.de/en/archiv/jahresarchive/2013/02_programm_2013/02_Filmdatenblatt_2013_20133745.php#tab=boulevard
http://carpetbagger.blogs.nytimes.com/2013/12/18/romantias-overlooked-new-wave/?_r=0
<http://www.economist.com/blogs/prospero/2013/03/romanian-cinema>
http://en.wikipedia.org/wiki/Cristi_Puiu
http://en.wikipedia.org/wiki/Cristian_Mungiu
http://en.wikipedia.org/wiki/C%C4%83lin_Peter_Netzer
http://www.icrny.org/community_detail-116.html
<http://www.imdb.com/name/nm0612816/>
<http://www.imdb.com/name/nm0626754/>
http://www.imdb.com/name/nm1090998/?ref_=tt_ov_dr
http://www.imdb.com/name/nm0625904/?ref_=tt_ov_dr
<http://www.imdb.com/title/tt1032846/>
<http://www.imdb.com/title/tt0456149/>
http://www.imdb.com/title/tt2187115/?ref_=nv_sr_1
http://www.imdb.com/title/tt0449573/?ref_=ttpl_pl_tt
<http://nextprojection.com/2014/06/05/tiff-romania-selfie-review/>
<http://www.romania-insider.com/romania-insider-wiki-film-directors-cristian-nemescu/113434/>
<http://www.sff.ba/en/page/tribute-to-cristi-puiu2>

Date of access: November 10th 2014

Pictures from: imdb.com, icrny.org and berlinale.de

How two friends built a webcomic sensation, with the help of two pigeons

Martin Bryant

Fredo and Pid'jin is a Web comic that tells the amusing and sometimes bizarre stories of two pigeons on a mission to destroy to world.

Launched in 2006 by Romanian friends Eugen Erhan and Tudor Muscalu, the comic has been featured on blogs like Gizmodo while being regularly shared on sites like Reddit and Digg.

Despite its popularity, the pair have struggled to make money from Fredo and Pid'jin. Now Erhan has quit his dayjob to make a go of running the comic full time. We caught up with Tudor Muscalu to discover the story behind it, and find out what's on the horizon.

TNW: How did you two meet, and how did the idea for the comic come about?

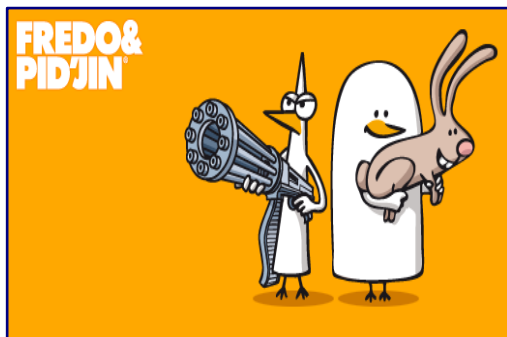
TM: We've been friends ever since 7th grade. After we both had finished college and one day Eugen said he wanted to do a comic on the Internet, "short like Dilbert", he said. Later that day he called me on the phone and asked me to come up with something in 5 minutes. He called back and I had two ideas. One was about two white pigeons on a mission to destroy the world – the second idea is forever lost. We did the 5 minute dare again to get the names.

White pigeons usually symbolize good things like peace or the Holy Ghost, and with them having a horribly evil mission we'd get some symbolic conflict and tension.

TNW: How did you go about trying to build an audience when you started?

TM: In the beginning we had some modest organic growth, it was mainly word of mouth. StumbleUpon was our first major channel through which we got exposure to the world at large.

Pretty early on we had a realization. Our best chance at fame was to get people to really, really love our two characters. For this to happen, the story has to show you who the character really is. What will he do under pressure, what is he really made of? That's why our mantra has been to always write it as if it was a sitcom. And it worked great, the more pain we put in Pid'jin's way, the more people loved him.

TNW: At what point did you realise that you had a hit on your hands?

After a few years some of our episodes started getting picked up in social news sites, like Digg or Reddit.

We started thinking our comic might make it to the land of fame and groupies the day before Apple launched the original iPad. At that time no one knew for certain what Apple

was going to launch and we set it up so that Steve would surprise everyone and launch Duke Nukem Forever (also not more than a rumour at that time). We made the front page of Digg, and stayed as the top story for over 24 hours, beating the live reports from the iPad launch. Then we got picked up by Gizmodo, Fake Steve Jobs' blog, and many others.

TNW: Are there ever any times when you've felt like giving up? 6 years is a long time to run a Web comic.

TM: Yes, one autumn in 2008. But then we met Mike Reiss, one of the creators of The Simpsons, who had come to Romania for an animation festival.

We showed him a few episodes and he loved them. We were ecstatic. Mike, who had won 2 Emmy awards, told us we were on the right track. This energised us and gave us the reassurance we needed to not quit. This was just a couple of months before we started getting picked up on Digg.

TNW: How is the comic monetized at the moment?

TM: For the first years we believed we should concentrate on growing, and didn't really try to make any money. We recently started selling merchandise through Neatorama and local Romanian sites. And it took us 6 years, but now we have banner ads on our site.

TNW: What are the challenges you face with finding an ad network?

TM: It's fair to admit that we're both beginners at dealing with Internet advertising, and we're still working on getting the word out that we're a really nice channel you'd want to advertise

on. At this time we're working with a few good ad networks.

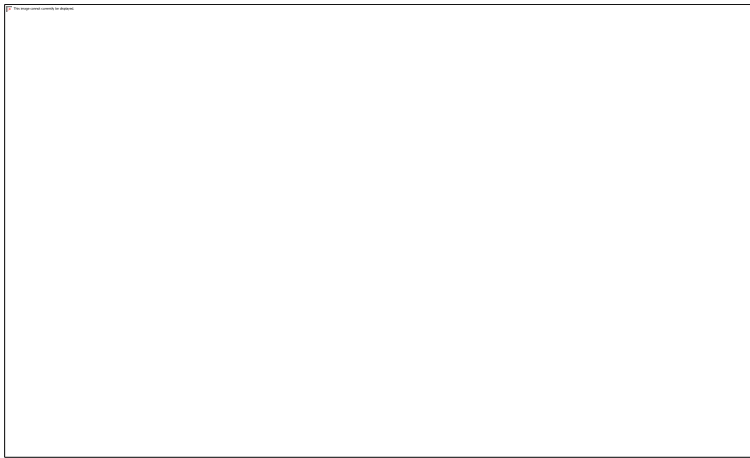
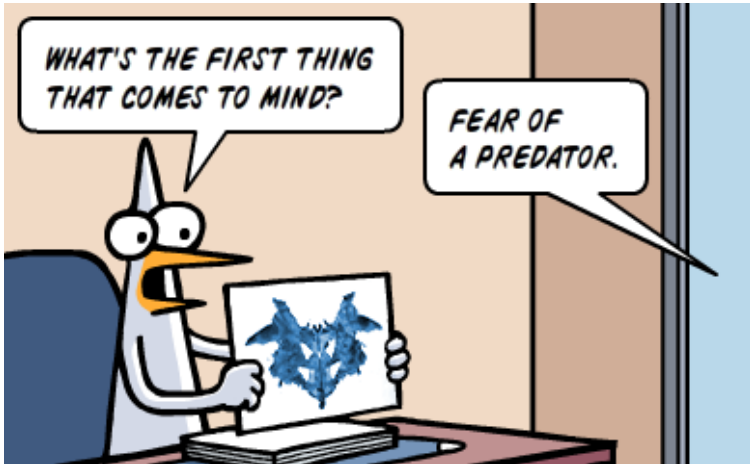
People assume webcomics are targeted at a small niche. And it's true in many cases. But we try to make Pidjin as universally accessible as say, Friends or Futurama. And, if we continue to have many readers, we're hoping to convince advertisers of our general appeal.

TNW: Do you have any other plans for the future?

TM: We plan to keep at it and make Fredo & Pid'jin world-famous. Eugen has quit his job with a very successful branding consultancy to put all his time and energy into making Pid'jin a viable source of income.

Just to make sure you get the picture, please imagine a yacht made of solid gold, anchored by the most beautiful island man has ever pried from the stingy hands of God. That's Pid'jin.

Ink blot test (<http://www.pidjin.net/2014/02/28/ink/>)

TNW: Have you noticed growing competition in the web comic scene? Who's work do you admire?

TM: Competition has always been amazing in the webcomic scene, not a day goes by without at least some comics publishing something awesome.

We started out loving Sinfest, SMBC, XKCD and Dilbert, but very often we come across less-known gems such as SeeMikeDraw or Space Avalanche. They all have emotion, humor and a unique voice. The bar is pretty high, and anyone who wants to stand out with a webcomic has to work very hard.

TNW: What 3 pieces of advice would you give someone starting a webcomic today?

TM: a) Don't be afraid to experiment. Especially when you're starting out, change and reinvent your comic at the faintest whim, even if it makes little logical sense. Trust your budding new senses. This will nurture your instinct.

b) Don't delay the monetization stage too much. One day opportunity will knock at your door faster than you can design

ad banners.

c) Create a wonderful environment around your comic project. This is your chance at making a living doing something you love, so make sure you don't bring stress and pain into it.

Article by Martin Bryant, 25 December '11, 10:59am, from:

<http://thenextweb.com/media/2011/12/25/how-two-friends-built-a-webcomic-sensation-with-the-help-of-two-pigeons/> (12.10.2014)

(Hyperlinks have been removed from the text)

Romanian ruokakulttuuri

Jasmina Lagerqvist

"...after that extraordinary 'ciorba' and after that dreamy 'tourta', I would say that not only does the world in fact know nothing about Romania, but neither do you Romanians recognize miracles. When it comes to cuisine, at least, you are very, very rich in your so-called poverty"

– Jacques Yves Cousteau

Suomessa melko tuntematon romanialainen keittiö tunnetaan maailmalla yleensä raskaasta ruoasta ja lihapainotteisuudesta, mutta myös sen monipuolisuudesta ja sen monista vaikutteista. Romanialainen keittiö kuvastaa hyvin maan historiaa, sillä se on saanut vaikutteita sekä sitä hallinneilta kansoilta, kuten antiikin kreikkalaisilta, roomalaisilta ja ottomaaneilta että sen naapurikansoilta, esimerkiksi slaaveilta, saksalaisilta, serbialaisilta, bulgarialaisilta ja unkarilaisilta.

Romanialaisen keittiön keskiössä ovat tuoreet, paikalliset raaka-aineet. Lihosta sian lihaa käytetään eniten ja siitä valmistetaankin suurin osa perinneruoista. Sian lihan lisäksi myös nauta ja lampaanliha ovat perinteisiä raaka-aineita. Myös kalaa käytetään jonkin verran, erityisesti rannikkoalueilla idässä ja tyypillisiä kalaruokia ovat esimerkiksi erilaiset kalapadat, kalasalaatit ja leivitetty kala. Lihan ja kalan lisäksi juustot ovat tärkeä osa romanialaista ruokaa. Romanialaisia juustoja valmistetaan lehmän-, lampaan- ja vuohenmaidosta. *Brânză* on romanian kielen yleisnimi juustolle ja sillä tarkoitetaan lampaanmaidosta tehtyä kermaista ja voimakkaan makuista juustoa. Romanian maaperä ja ilmasto suosivat maanviljelyä ja romanialaisessa keittiössä käytetäänkin runsaasti paikallisia

kauden kasviksia ja juureksia. Peruna ja kaali ovat monen perinneruoan perusta. Hedelmistä luumu on erityisen käytetty, koska siitä valmistetaan *Țuică*, perinteistä väkevää alkoholijuomaa, jota nautitaan yleensä ennen ateriaa snapsina.

Romanialaisista perinneruoista ehkä tunnetuin on *Ciorbă*, jolla tarkoitetaan hapanta keittoa, joka voidaan valmistaa lihasta, kalasta tai kasviksista. *Ciorbă* saa happamuutensa yleensä sitruunasta, *Borșista*, lehtimangoldista tai hapankaalista. Erilaisia *Ciorbă* -keittoja ovat esimerkiksi *Ciorbă de burtă* (keitto naudan

mahalaukusta), *Ciorbă de fasole* (papukeitto) ja *Ciorbă de pește* (kalakeitto). *Ciorbă*a syödään usein alkuruokana.

kuva: www.retetecalamama.ro

Pääruoan lisukkeena tarjoillaan usein, *Mămăligă*a, polentamaista maissipuuroa. *Mămăligă* on paksumpaa kuin italialainen polenta ja se voidaan tarjoilla siivuina tai pehmeämpänä puurona. *Mămăligă* tarjoillaan yleensä hapankerman ja juuston kanssa.

Kuva:Jodi Lewchuk, www.nostrovica.ca

Liha, varsinkin porsaan liha, on tärkeä osa romanialaista ruokaa. Suosituimpia romanialaisia liharuokia ovat esimerkiksi *sarmale*, ja *mititei*. *Sarmalet* ovat kaalin- tai viininlehdistä tehtyjä kääryleitä, jotka on täytetty jauhelihalla (yleensä nautaa, porsasta tai vasikkaa), riisillä, sipulilla ja mausteilla. *Mititei* tarkoittaa romaniaksi "pieniä asioita" ja *mititeit* ovatkin pieniä grillattuja liharullia. *Mititein* valmistuksessa käytetään yleensä nautaa, lammasta tai porsasta ja erilaisia paikallisia mausteita. *Mititeit* voidaan syödä esimerkiksi ranskalaisten, suolakurkun ja sinapin kanssa. Vaikka romanialainen ruoka onkin lihapainotteista, kasvissyöjätkin löytävät paikallisista ravintoloista syötävää melko helposti. Monissa ravintoloissa listalla on erikseen *mancare de post*, joka tarkoittaa paastonajan ruokia. Näissä kasvisruoissa käytetään usein perustana linsejä ja papuja.

kuva: www.pasiuniculinare.ro

Romanialaiset jälkiruoat ja leivonnaiset ovat yleensä erittäin makeita ja ne liittyvät usein erilaisiin juhliin. *Cozonac* muistuttaa hieman suomalaista pullapitkoa, jossa on sisällä kuivattuja hedelmiä, pähkinöitä, suklaata tai rusinoita. *Cozonacia* syödään Romaniassa erityisesti jouluna, uutena vuotena ja pääsiäisenä. *Gogoșit* taas ovat romanialaisia munkkeja. Myös jälkiruoissa näkyvät vaikutteet muista ruokakulttuureista; *baclava* ja *halva* ovat turkkilaista alkuperää ja *clătite* (täytetyt letut) ovat lähtöisin Ranskasta.

Vaikka Romaniaaan virtaa nykyään uusia ruokia ja vaikutteita ulkomailta, perinteiset romanialaiset ruoat ovat silti yhä suosituimpia ruokia paikallisten keskuudessa. Raaka-aineet perinneruokiin ostetaan useimmiten paikallisista liha- ja juustoliikkeistä, pienviljelijöiltä ja toreilta, ei niinkään suurten ketjujen marketeista. Ravintolaruoka on paikalliseen hintatasoon nähden melko kallista, mutta Suomen hintatasoon verrattuna edullista.

Pieni suomi-romania ruokasanasto

Aamiainen micul dejun

Lounas dejun

Illallinen cină

Broileri pui

Ankka rață

Nauta carne de vită

Kala pește

Kinkku jambon tai șuncă

Makkara cârnați

Juusto brânză

Salaatti salată

Vihannekset legume

Hedelmät fructe

Leipä pâine

Kahvi cafea

Tee ceai

Vesi apă

Olut bere

punaviini/valkoviini vin roșu/alb

Pöytä kahdelle, kiitos. O masă pentru doua persoane, vă rog.

Onko teillä jotain paikallista erikoisuutta? Aveți o specialitate locală?

Olen kasvissyöjä. Sunt vegetarian.

Saisinko lasillisen punaviiniä? Aș dori un pahar de vin roșu

Saisinko pullollisen valkoviiniä? Aș dori o sticlă de vin alb

Hyvää ruokahalua! Poftă bună!

Se oli herkullista. A fost delicios.

LÄHTEET

<http://akkilahto.fi/matkakohteet/RO>

<http://easteuropeanfood.about.com/od/romanianmaincourses/tp/12-Traditional-Romanian-Recipes.htm>

<http://ellit.fi/matkailu/eurooppa/romania-kreivi-drakulan-kaunis-kotimaa>

[http://en.wikipedia.org/wiki/Borș_\(bran\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Borș_(bran))

<http://en.wikipedia.org/wiki/Bryndza>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Ciorbă>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Mămăligă>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Mititei>

http://en.wikipedia.org/wiki/Romanian_cuisine

<http://en.wikipedia.org/wiki/Țuică>

<http://es.wikipedia.org/wiki/Cozonac>

http://es.wikipedia.org/wiki/Gastronom%C3%ADa_de_Rumania

<http://europeupclose.com/article/a-guide-to-romanian-food/>

<http://www.lonelyplanet.com/romania/travel-tips-and-articles/a-guide-to-romanian-cuisine>

<http://onejive.com/28-romanian-foods-the-whole-world-should-know/>

<http://romanianfoodblog.blogspot.fi/p/history.html>

<http://romanianfoodblog.blogspot.fi/p/glossary.html>

<http://romaniatourism.com/foodwine.html>

<http://www.ruokatieto.fi/uutiset/romanian-keittio-lainaa-joka-ilmansuunnasta>

<http://the-shooting-star.com/2014/08/24/tasting-romania-a-vegetarians-guide-to-romanian-food/>

<http://www.tourism-bucharest.com/romanian-traditional-cuisine-in-bucharest.html>

<http://www.uncover-romania.com/about-romania/food>

http://www.viajes-rumania.com/gastronomia_en_rumania.html

http://wikitravel.org/en/Romanian_phrasebook

<http://wikitravel.org/fi/Romania#Sy.C3.B6>

KUVAT

<http://www.retetecalamama.ro/reteta/ciorba-de-burta-by-stefanpizza>

<http://nostrovia.ca/2011/04/04/mamaliga-101/>

<http://amelie.ro/taste/retete/reteta-de-sarbatori-sarmale-in-foi-de-varza-acra-fierte-in-vin>

<http://askgeorgie.com/romanian-cozonac/>

Secretul succesului în educația finlandeză.

Cât de potrivit este modelul pentru învățământul românesc

Alexandra Anton

<http://spreadingeducation.wordpress.com/interviurile-mele/>

Articol publicat și în cotidianul Adevărul, 3 noiembrie 2013.

Aproape o jumătate de secol de reforme și o uriașă investiție, financiară și socială, au dus la crearea celui mai performant sistem de educație din lume – școala finlandeză. „Weekend Adevărul“ a stat de vorbă cu experți români și finlandezi pentru a aduce la lumină secretele acestui model.

Învățământul finlandez pleacă de la un crez simplu: toți copiii sunt îndreptățiți la o educație egală, nu trebuie lăsați pe dinafară fiindcă au avut un start mai nefericit în viață și nu trebuie etichetați. Sună idealist, dar printr-un efort cumulat, finlandezii au reușit în câteva zeci de ani să aibă rezultate remarcabile, nu numai la testele de evaluare PISA, ci în toate privințele sistemului educațional: de la grădiniță la universitate, Finlanda ocupă primul loc în topul mondial pe educație în rândul statelor dezvoltate, clasament realizat de firma Pearson. Printre particularitățile educației finlandeze se numără o încredere foarte mare în competențele profesorilor, iar sistemul este descentralizat, nici măcar nu există inspectori școlari. Testele sunt de așa natură încât să nu-i ierarhizeze deloc pe copii, nu există liste cu note primite la evaluări naționale, cu admiși și respinși, nu există eticheta elevului picat, copilul de nota 2 și cel de nota 10, și nu există școli slabe și școli pentru elite. Părinții știu că oriunde își dau copilul, el va beneficia de aceeași calitate a educației.

De asemenea, pentru ca în perioade de tumult politic guvernării să nu facă abuz de legi, ordonanțe și hotărâri de guvern, s-a decis în anii '70 ca în trei ministere esențiale să nu se schimbe miniștrii mai devreme de patru ani, iar aceștia să fie numai tehnocrați, în niciun caz oameni politici. Educația era

unul dintre aceste ministere și tot la ei s-a mai decis ca niciun ministru să nu schimbe ce a făcut predecesorul său, ci să completeze. Pe scurt, la ei nu se modifică Legea Educației după placul fiecărui ministru. Toate acestea au fost explicate pentru „Weekend Adevărul“ de trei experți în educația finlandeză: un consilier din cadrul Ministerului Educației și Culturii din Finlanda, Reijo Aholainen, profesoara Alexandra Anton, care a studiat la programul de masterat „Învățare, medii de învățare și sisteme educaționale“ la Universitatea Turku din Finlanda și care urmează acum un stagiu în Ministerul Educației, și directoarea Școlii Româno-Finlandeze din București, Alina Cîrjă.

Sistem clădit în peste 50 de ani Povestea celui mai performant sistem educațional din lume, spusă de consilierul finlandez, începe cu mai bine de jumătate de secol în urmă. La vremea respectivă, Finlanda era o țară agrară, iar în anii '50-'60 au început industrializarea și urbanizarea ei și tot atunci au avut loc și alte transformări radicale la nivel economic și social. Finlandezii și-au dat seama că societatea industrializată necesită competențe și calificări care nu există într-o societate agrară, motiv pentru care s-au orientat mai întâi spre sistemul de educație, la care avea acces atunci mai mult elita populației. Generația celor care au inițiat schimbarea atunci era generația care a luptat în cel de-Al Doilea Război Mondial și, așa cum se întâmplă după război, supraviețuitorii au început să-și reclădească societatea și țara. Finlandezii au decis că vor un viitor mai bun pentru copiii lor, iar această voință s-a materializat în reforma învățământului obligatoriu, despre care consilierul Reijo Aholainen spune că este premergătoare oricărei alte reforme. Nu cu mult timp în urmă, Aholainen a venit în România cu ocazia unei conferințe, unde a vorbit despre reforma din educație în țara sa, și a acordat un interviu pentru „Weekend Adevărul“.

„Oamenii erau nesiguri în privința reformei și au fost multe dezbateri la început, când au fost comasate școlile populare și școlile elitiste. Mulți finlandezi, inclusiv profesori, nu credeau că este posibil să se asigure un învățământ egal pentru toți copiii dintr-o generație, dar guvernul din vremea aceea a decis să impună reforma. A fost nevoie de 10 ani ca să o introducă,

dar într-un final toate categoriile de copii puteau să beneficieze de învățământ. Am început cu perfecționarea profesorilor care se aflau deja în sistem și, în același timp, a fost reformată pregătirea cadrelor didactice, care s-a făcut, de atunci încolo, numai în cadrul universităților. Reforma s-a conturat și a dat rezultate evidente abia de la sfârșitul anilor '80 încolo, fiindcă este nevoie de foarte mult timp pentru a face asemenea schimbări și a le consolida“, a explicat Aholainen. Directoarea Școlii Româno-Finlandeze din București, Alina Cîrjă, care a studiat la rândul ei în Finlanda, spune că sistemul finlandez de educație are atât de mult succes pentru că „a fost construit încet și bine, este depolitizat și pus pe un înalt piedestal în societate“. Cîrjă este de părere că finlandezii au demonstrat înțelepciune în descentralizarea sistemului lor deoarece au început reforma educațională în anii '70 și au văzut primele rezultate pozitive în 2001. În tot acest răstimp au lucrat atent, cu răbdare și consecvență.

„Haideți să facem un calcul simplu pentru România: 1960-1989 un sistem comunist ultra-centralizat, 1990-2007 – un sistem democratic neclar din punct de vedere educațional, 2007-2013 – influența europeană și deschiderea proiectelor de anvergură educațională. Astfel că, dacă am începe acum o reformă coerentă... am putea aștepta rezultate în 2050. Avem noi răbdare și consecvență să facem acest lucru?“, se întreabă directoarea. „Respectul de care se bucură profesorii finlandezi vine din suportul întregii societăți, nu din promovarea unor non-valori în media, din acceptarea neimplicării familiei în mediul educațional sau din tolerarea sărăciei în rândul copiilor, unde România ocupă un loc fruntaș. Pentru a reuși, educația are nevoie de suportul întregii societăți, asta trebuie să reținem“, este de părere Alexandra Anton.

Elevii finlandezi, cei mai buni la testele PISA Rezultatul a fost că acum, în Finlanda, 99% din copii își finalizează studiile obligatorii, iar aici trebuie menționat că în învățământul obligatoriu, de nouă ani, sunt cuprinși toți copiii, inclusiv cei cu probleme speciale sau copiii imigranților. 86% dintre tineri își finalizează studiile secundare superioare (clasele a XI-a și a XII-a, ultimii doi ani de liceu, care la noi nu sunt obligatorii) până la vârsta de 25

de ani, iar 40% dintre tineri finalizează studiile superioare până la vârsta de 30 de ani. Și bineînțeles trebuie amintit că elevii finlandezi au cele mai bune rezultate din lume la testele internaționale PISA.

„Am încercat să ne dăm seama cum a fost posibil acest succes. Scopul nostru inițial nu a fost să fim cei mai buni din lume, dacă am vrut ceva a fost să fim mai buni decât suedezii. Ne-am dorit să putem oferi educație de calitate pentru toți. De aceea ne preocupă foarte mult cei 14% din adolescenți care nu și-au finalizat studiile secundare superioare și facem tot ce ne stă în putere să remediem situația“, a explicat consilierul. Când au început reforma, finlandezii au copiat de la cei care aveau, la momentul respectiv, cele mai bune rezultate și au adaptat ceea ce au văzut la alții pentru societatea lor. Spre exemplu, în Finlanda nu mai există inspectori și nici teste naționale înainte de finalul învățământului secundar. „Sistemul nostru de evaluare este bazat pe eșantionare, nu pe ierarhizare. Scopul evaluării este de a sprijini dezvoltarea și învățarea, profesorii nu sunt concediați dacă elevii nu obțin cele mai bune note, ci se încearcă metode mai bune“, a spus Reijo Aholainen.

Modelul finlandez în România

Consilierul din Ministerul finlandez al Educației spune că sunt multe lucruri care pot fi preluate și la noi: valorizarea și formarea profesorilor, facultatea gratuită, un învățământ vocațional foarte bine pus la punct, cu servicii de consiliere, mese calde gratuite în școli și un învățământ egalitar. În primul rând, Aholainen spune că profesia de cadru didactic trebuie să fie una atrăgătoare și respectată. El mai spune că este deosebit de important ca dascălii să-i motiveze pe elevi să învețe, fiindcă plăcerea pentru învățat le va rămâne tot restul vieții.

Aici este una dintre problemele cu care se confruntă România, unde meseria de dascăl nu este valorizată, cel puțin judecând după salariile din sistem (un profesor debutant câștigă în jur de 800 de lei pe lună). În Finlanda, toți profesorii au masterat didactic, de trei ani, subvenționat 100% de către stat, iar concurența este mai mare la specializările de profil didactic, decât la

Medicină sau la Drept, susține și expertul Tincuța Apăteanu, cofondator al Edusfera și blogger adevarul.ro. De asemenea, Alexandra Anton, care a văzut personal efectele reformei din Finlanda, spune că, dacă vrem să facem ceva asemănător și în România, „aspectul financiar este unul foarte arzător și amânarea rezolvării lui duce cu fiecare zi mai aproape de un eșec total.“

Un alt exemplu demn de urmat este aspectul egalitar al sistemului. Apăteanu a explicat că la ei nu există segregare în funcție de abilități sau performanțe, toate clasele includ atât copii cu abilități intelectuale înalte, cât și copiii cu dificultăți în anumite zone. De asemenea, școlile cu elevi imigranți sau cu elevi ai căror părinți au o situație socio-economică dezavantajată primesc mai mulți bani. Un alt lucru pe care am putea să-l asigurăm elevilor români la școală este o masă caldă gratuită pe zi, de care beneficiază toți copiii finlandezi. De asemenea, la școală, ei primesc consiliere psihologică și vocațională.

„În cadrul consilierii vocaționale, fiecare elev își petrece două săptămâni la un loc de muncă ales. Consilierea vocațională minimizează riscul ca un elev să ia decizii greșite în legătură cu viitorul său. Acesta are trei opțiuni: să își continue studiile generaliste, să meargă la o școală vocațională sau să se angajeze. Dar este important de menționat că, după școala vocațională, acesta poate alege să meargă la universitate“, a explicat Apăteanu.

Descentralizarea nu este un panaceu

Însă cea mai de seamă calitate a învățământului finlandez, descentralizarea educației, nu este pentru orice țară, iar pentru România nu e deocamdată un model aplicabil, susțin experții. În Finlanda, dascălii au libertatea să-și aleagă singuri manualele, elaborează propriul curriculum în funcție de programa națională, elaborează propriile teste și evaluări pentru elevi și participă la deciziile referitoare la oferta educațională a școlii, explică Tincuța Apăteanu.

„Descentralizarea presupune o foarte mare asumare de responsabilitate din partea profesorilor și a directorilor. Astfel că, personal, cred că nu suntem

pregătiți la nivel de macrosistem să ne asumăm această responsabilitate. Pe de altă parte, există multe școli care practică ideea de «management educațional» în adevăratul sens al cuvântului și deja aplică aceste concepte. Aș începe deci de jos în sus, cu câteva modele de descentralizare pe care să încercăm să le replicăm la nivel mare“, spune directoarea Școlii Româno-Finlandeze din București, Alina Cîrjă.

Reforma sistemului, de la zero

Și consilierul finlandez Aholainen atrage atenția că în unele situații este mai bine să ai un sistem de învățământ centralizat. „Cu cât sunt mai competenți indivizii care participă la procesul de educație, cu atât este mai descentralizat sistemul, însă există situații în care este nevoie de centralizare, de supervizare, mai ales acolo unde nu există încredere“, a explicat consilierul, care susține varianta unei schimbări în educație care să pornească de la zero.

Aholainen mai spune că în toate țările este nevoie de reformă, pentru că lumea din jurul nostru se schimbă atât de rapid, iar educația trebuie să țină pasul cu aceste transformări. „Cel mai uimitor lucru este că se schimbă în momentul de față trăsăturile-cheie ale educației: cunoștințele și modul în care învățăm. Devin din ce în ce mai importante competențele legate de gândire creativă, de creativitate și de inovare, în general. În școala tradițională li se cerea copiilor să știe răspunsul corect la întrebare, în școala modernă pornim de la presupunerea că nu știm care este răspunsul corect, trebuie să explorăm împreună“, a conchis consilierul finlandez.

Romanit, köyhyys ja vampyyrit

Suomalaisopiskelijoiden käsityksiä Romaniasta ja romanian kielestä

Enni Vainio

Jos kirjoittaisi matkaesitteen sen perusteella, mitä suomalaisopiskelijoille tulee ensimmäisenä mieleen Romaniasta, maa ei kuulostaisi kovinkaan houkuttelevalta. Vastanneista tosin vain 2 % oli käynyt Romaniassa, joten vastaukset perustuvat paljolti omiin käsityksiin ja toisen käden tietoihin. Romaniaan liitettiin kehittymättömyys ja köyhyys sekä niihin liittyvät ilmiöt, kuten nälänhätä, kulkukoirat, hevosvankkurit ja EU:n sisäiset elintaso- ja tuloerot. Köyhyys oli toiseksi eniten mainittu miellelyhtymä.

Jonkin verran suomalaisopiskelijat Tiesivät myös Romanian historiasta, koska ensimmäiseksi mieleen tuleviksi asioiksi mainittiin esim. Rautakaarti ja Vlad Țepeș Nikolae Ceaușescu oli peräti kolmanneksi eniten mainittu.

Romaniaan liitetyt asiat:

- 1.Romanit
- 2.Köyhyys
- 3.Ceaușescu
- 4.Dracula
- 5.Transilvania, vampyyrit

Kaikkein eniten Romaniasta tuli mieleen romanit. Syy siihen saattaa olla, että suomenkielen sanat romani ja Romania muistuttavat toisiaan niin paljon. Toisaalta tiedettiin myös romanivähemmistön olemassaolo Romaniassa ja sen ongelmat esim. muutaman vuoden takainen pakkosiirtojuttu, jota uutisoitiin Suomessakin.

”Harmaasti pukeutuneet ihmiset asumassa harmaissa taloissa syömässä harmaata puuroa”

Kulttuuritietämystäkin löytyi muutamassa tapauksessa: jättimäinen parlamenttitalo ja Romanian pärjääminen Euroviisuissa mainittiin. Romaniaan liitettiin vahvasti myös Dracula ja vampyyrit sekä varmaankin juuri niiden tunnetuksi tekemä Transilvania.

Kansalaisuudet Romaniassa

Romanian väestöstä suomalaisopiskelijoilla on melko hyvä käsitys. Vastaajista 96% luki romanialaiset kolmen suurimman väestöryhmän joukkoon Romaniassa ja lähes kaikki tiesivät että Romanialaiset on suurin väestöryhmä. Toiseksi useiten kolmen suurimman joukkoon laskettiin unkarilaiset, mikä pitääkin paikkansa. Kolmas sija arvailussa suurimmasta väestöryhmästä jakautui romanien ja serbialaisten välillä. Unkarilaisten ja serbialaisten ehdottaminen kärkikolmikkoon selittyy luultavasti sillä, että vastaajat ovat tienneet niiden olevan Romanian naapurimaita ja päätelleet sen perusteella. Luultavasti tiedetään myös Romanian olleen osa (Itävalta-) Unkaria ja siksi sijoitettu kolmen suurimman ryhmän joukkoon.

Romanit on taas mainittu usein ehkä siksi, että suomen kielessä sanat romanit ja romanialaiset muistuttavat toisiaan niin paljon, että ne voidaan sekoittaa samaksi kansallisuudeksi. On myös hyvin mahdollista että vastaajat tiesivät, että Romaniassa on romanivähemmistö. Vastaajat valitsivat vastauksensa listalta johon kuului unkarilaiset, saksalaiset, turkkilaiset, romanialaiset, ukrainalaiset, romanit, serbialaiset, tataarit ja bulgarialaiset.

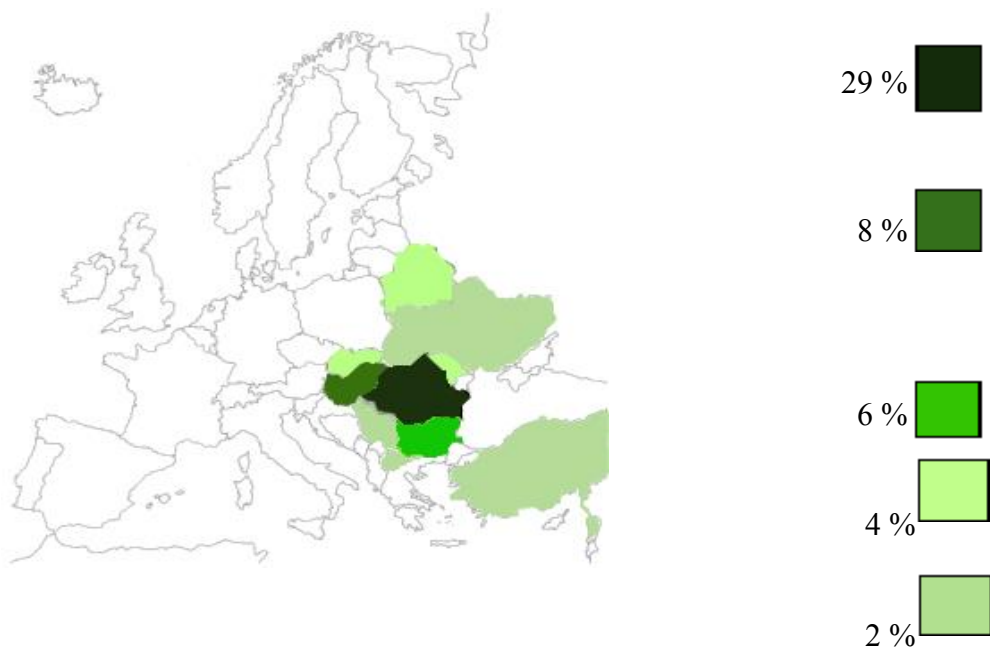
Romanian kieli

Kysymykseen ”Mitä kieltä Romaniassa puhutaan?” vastattaessa vastaajat jakautuivat kahtia, niihin jotka tiesivät oikein ja niihin jotka eivät tietäneet ollenkaan. Vastaajista n. 60% tiesi kieleksi Romanian kielen ja n. 40% ei tiennyt lainkaan tai jätti vastaamatta muuten vain. Myös unkaria, venäjää ja romani-kieltä ehdotettiin, mikä sinänsä on oikein, että ainakin unkaria ja romani-kieltä vähemmistökielinä puhutaan.

Miltä romanian kieli sitten kuulostaa suomalaisten korvissa? Vastaukset annettiin lyhyen ääninäytteen perusteella ja vastausten perusteella romanian kuulostaa venäjältä, muilta slaavilaisilta kieliltä ja italialta sekä kaikkien edellä mainittujen sekoitukselta. Sanasto kuulostaa sekä italian että venäjän sanoilta ja intonaatio muistuttaa italian intonaatiota. Romanian kielen äänneet taas kuulostavat venäjän/slaavilaisten kielten äänneiltä. Romanian mainittiin myös kuulostavan latinalta slaavilaisittain lausuttuna. Latinan lisäksi Espanja ja muut romaaniset kielet olivat melko usein vastattuja. Vastauksiin vaikuttaa tietysti valittu ääninäyte (puhujana suhteellisen hitaasti puhuva mies ja aiheena presidentinvaalit) ja vastaajan osaamat kielet, eli mihin vastaaja ensisijaisesti vertaa kuulemaansa.

Romanian sijainti Euroopassa suomalaisopiskelijoiden mukaan

(Prosenttiosuudet vastauksista)

(12 % ei vastannut ja 6 % paikallisti Romanian Mustaanmereen)

Romi, sărăcie și vampiri

Impresiile studenților finlandezi despre România și limba română

Dacă vrei să scrii un ghid turistic bazat pe impresiile studenților finlandezi despre România, țara nu ar părea foarte atractivă. Doar 2% dintre studenți au fost în România. În felul acesta, rezultatele se bazează pe informații la mâna a doua. Impresiile asociate cu România sunt: subdezvoltare, sărăcie și problemele legate de acestea, de exemplu foamete, câini vagabonzi, căruțe cu cai și diferențe mari în nivelul de trai și venituri, comparat cu UE. Sărăcia este a doua cea mai frecvent menționată.

Studenții finlandezi știu ceva și despre istoria României, pentru că au menționat în primul rând Garda de Fier și pe Vlad Țepeș. Nicolae Ceaușescu a fost menționat al treilea.

Idei legate de România:

1. Romii
2. Sărăcie
3. Ceaușescu
4. Dracula
5. Transilvania, vampiri

Pe ansamblu, romii au fost menționați cel mai des.

Motivul ar fi că în limba finlandeză cuvintele *romani* (romi) și *Romania* (România) sunt foarte asemănătoare. Pe de altă parte, studenții știau, de asemenea, că există o minoritate romă cu multe probleme în România, de exemplu au fost forțați să se mute dintr-un loc într-altul, fapt prezentat chiar și în media finlandeză. Studenții au și ceva cunoștințe despre cultura română: Enormul Palat al Parlamentului (Casa Poporului) și succesul la Eurovision au fost menționate. Ideea de România a fost puternic asociată cu vampiri, Dracula și Transilvania.

”Oameni îmbrăcați în gri și care locuiesc în case gri care mănâncă terci gri”.

Etnii în România

Studenții au avut o idee destul de corectă asupra etniilor din România. 96% dintre respondenți știu că românii sunt printre primele trei etnii din România și aproape toți știu că, în fapt, românii sunt cea mai numeroasă etnie. Maghiarii și sârbii au fost și ei menționați între primele trei. Motivul pentru aceasta este probabil că unii respondenți știau că Ungaria și Serbia sunt țări vecine și că parțial România a fost în Imperiul Austro-Ungar.

Din cauza aceleiași confuzii legate de nume, unii au crezut că romii și românii sunt, de fapt, același grup etnic. Dar alții probabil știau că romii

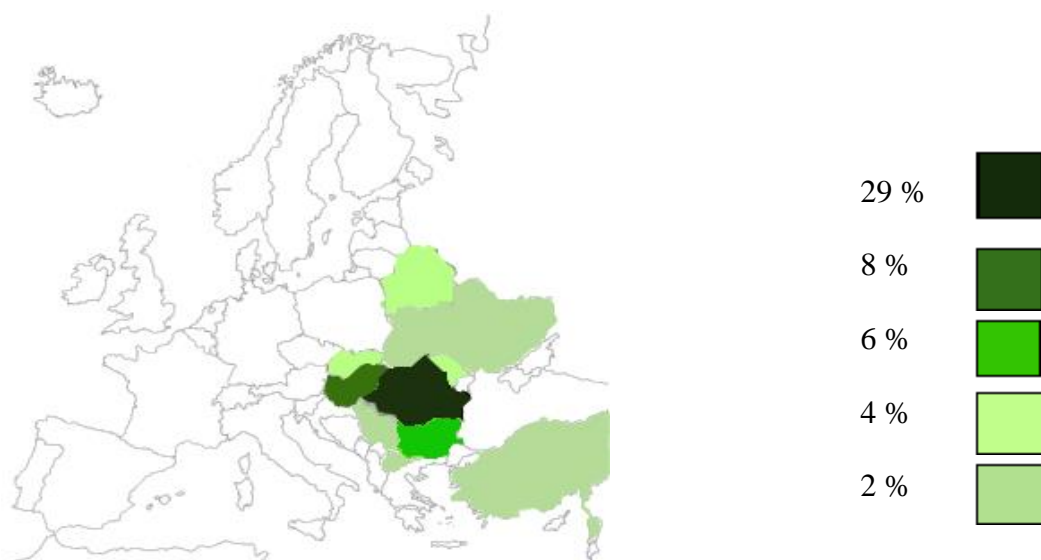
sunt doar o minoritate. Lista de opțiuni includea germani, maghiari, turci, români, ucrainieni, romi, sârbi, tătari și bulgari.

Limba română

La întrebarea ”Ce limbă se vorbește în România?”, o parte din respondenți au știut ca limba română (63%), dar o parte nu au avut habar. Maghiara, rusa și romani au fost sugerate, lucru care este oarecum logic, din moment ce romani și maghiara sunt vorbite de minorități.

Dar cum sună limba română pentru urechea finlandeză? Răspunsurile au venit după ce studenții au ascultat un scurt fișier audio (o voce de bărbat care vorbea rar și clar despre alegerile prezidențiale). Concluzia a fost că limba română sună ca limba rusă, limbi slavice, italiană sau un amestec între acestea. Despre cuvinte, studenții au crezut că sună a italiană sau rusă și că intonația e similară cu italiana. Unul dintre răspunsuri a fost că sună ”a limbă latină vorbită în stil slav”. Unii studenți au spus că sună a latină, spaniolă sau alte limbi latine.

Unde este locată România pe harta Europei? (în opinia studenților finlandezi)

(12% nu au răspuns și 6% au crezut că România este ÎN Marea Neagră probabil confundând pe hartă Marea Neagră cu o țară).

toate faptele prezentate în acest articol reprezintă doar impresiile subiective ale celor care au răspuns la întrebările din chestionar.

Traducere din limba finlandeză: Enni Vainio, Jasmina Lagerqvist, Nella Suutari, Hanne Pollari

Vestimentația secolului XVIII în Principatele Române

Mihaela Dreghici

Vremurile și-au lăsat mereu amprenta asupra umanității și au făcut-o pe aceasta să se afle într-o permanență schimbare, determinând în acest fel apariția diverselor culturi și civilizații. În mod normal o cultură și o civilizație caracterizează un spațiu geografic, formându-se în funcție de valorile și credințele oamenilor care se află în acea zonă. Dorința omului de expansiune, de cucerire duce la un fenomen de migrare a culturii. În felul acesta, poporul cucerit se vede pus în situația de a accepta într-o oarecare măsură cultura asuprașitorului. Procesul este unul lent, iar dacă într-o primă fază poporul cuceritor își impune cultura, renunțarea în totalitate la valorile și credințele care au dus la formarea celor pe care i-au cucerit nu pot fi șterse definitiv, aceștia din urmă încercând să păstreze o parte din ceea ce a dus la formarea lor. Astfel are loc un fel de osmoză culturală prin care cei asuprașiti adaptează cultura stăpânitorului la cultura spațiului lor de dinainte de a fi cuceriti. Apartenența la o anumită cultură poate fi indentificată cu ajutorul mai multor elemente, unul dintre acestea fiind și veșmântul, haina. „Îmbrăcămintea este un simbol exterior al activității spirituale, forma vizibilă a omului interior¹”. Când îmbrăcămintea nu reflectă personalitatea sau credințele celui care o poartă, aceasta se transformă într-o uniformă, pierzându-și semnificația simbolică. Haina arată apartenența la un grup, purtarea unui anumit veșmânt făcându-se din mai multe considerente: de acceptare în cadrul grupului, de obținere a unei poziții sociale sau de menținere a acesteia, de supunere. Respingerea unui veșmânt este asociată cu renegarea culturii care promovează acel tip de îmbrăcămintea și de ce nu, de răzvrătire împotriva acesteia.

¹ Jean Chevalier; Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri; mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, volumul 3 (P-Z), București, Editura Artemis, s.a., p. 444.

De-a lungul timpului, spațiul carpato-danubian a avut o istorie tumultuoasă, secolul XVIII găsim-l sub mai multe dominații străine: otomană (Țara Românească și Moldova) și habsburgică (Transilvania), care și-au lăsat amprenta asupra culturii și civilizației de aici. Un barometru al influențelor culturale care au pătruns în aceste zone îl reprezintă vestimentația. Diferența dintre sat și oraș era vizibilă, acesta din urmă fiind cel mai bun punct de analiză al societății românești a secolului XVIII. Veșmintele colorate ale locuitorilor de diferite etnii și straturi sociale animau străzile înguste ale orașelor, din jocul de forme și culori ale acestora reieșind atotputernicia Porții. Stilul vestimentar contrasta puternic cu moda occidentală, iar acceptarea acesteia ar fi reprezentat pentru Imperiul Otoman un act de răzvrătire împotriva regimului politic existent, de aceea adoptarea veșmintelor turcești era atât de importantă. Ținuta vestimentară impusă de Poartă garanta celor care o purtau un loc pe scena politică din acea vreme.

În cele două Principate, Moldova și Țara Românească, domnitorul era numit de sultan, iar înscăunarea se făcea cu mare pompă, atât la Constantinopol cât și la Iași și București. O descriere a ceremonialului de înscăunare a domnitorului o face francezul J. M. Lejeune, în care spune că după ce primește investitura principatului de la marele vizir, domnitorul este îmbrăcat cu un caftan, „un soi de mantie lungă cu flori, care, la turci, este semn de cinstire²”. La distanță de câteva zile, la palatul în care acesta a fost instalat, primește de la ofițerii Porții „tăturile, stindardele și hangerul, sau pumnalul împodobit cu diamante³”. Cea mai importantă ceremonie are loc la întâlnirea dintre domnitor și sultan, ceremonie unde viitorul domn primește de la suveranul Porții o haină de blană scumpă. Pe lângă aceasta, garderoba sa este completată de o cucă, „adică o

² Neagu Giuvăra, *Între Orient și Occident. Țările Române la începutul epocii moderne (1800-1848)*. Ediția a II-a, București, Editura Humanitas, 2002, p.43.

³ *Ibidem*.

casă de ienicer, cu un moț dintr-o pană frumoasă de struț⁴”. Ultima ceremonie, când viitorul domnitor însoțit de un alai măreț părăsește Constantinopolul, este cea mai fastuoasă. Toți participanții, indiferent de rangul acestora, poartă mantii de culoare roșie. Alaiul este deschis de un rând de călăreți albanezi, urmați de un corp militar ce duce stindardele, după care, în funcție de gradul fiecăruia, urmează supușii casei sale. Fiii domnitorului, călare, poartă căciula de zibelină numită samur calpak și haina domnitorului din aceeași blană. Fiul cel mare poartă decretul de numire a domnitorului, beyrat. Alaiul mai este completat de doisprezece călăreți care poartă fiecare scuturi din aur bătute cu pietre prețioase. Domnitorul, îmbrăcat cu o mantie de blană și pe cap având cuca, merge călare pe un cal dăruit de sultan. Un grup de muzicanți turci încheie fastuosul marș.

Vestimentația domnitorului, în afara ceremoniei de înscăunare, se compunea dintr-un ișlic, care este o căciulă de samur foarte largă spre vârf, terminația fiind în formă rotundă sau triunghiulară, de culoare albă. Purta o cămașă subțire, de in sau mătase, peste care lua anteriul. Acesta era o haină lungă ce cădea până la glezne și era confecționată din satin cu broderie de flori sau cusută cu fir de argint. La mijloc, anteriul se încingea cu un șal din India foarte scump, care se înnodea de mai multe ori înainte. De la brâu nu lipsea *hangerul*, un pumnal decorat cu nestemate. Când ieșea din casă ținuta sa era completată de *feregea*, care vara era subțire, iar iarna era căptușită cu blană. Feregeaua era din catifea, cu broderii din mătase și mânecile largi. În locul acestei piese vestimentare domnitorul mai purta *binișul*, de data aceasta confecționat din postav, deschis în față și tivit de jur împrejur cu samur. La fel ca feregeaua, pentru sezonul rece avea o căptușeală din blană. În picioare purta *meși*, niște ciorapi fini, din piele, de culoare galbenă. Peste ei se legau *șalvarii* (ciacșârii) care erau roșii și bufanți. Niște ghete ușoare sau papuci cu vârful întors în sus formau încălțăminte domnitorului⁵.

⁴ *Ibidem*, p.45.

⁵ Cf. *Ibidem*, p.54.

Boierii, reprezentanții păturii aristocratice din principate, nu erau nici ei mai prejos când venea vorba de etalarea îmbrăcăminte. Veșmântul lor era format dintr-un „anteriu de mătase trandafirie, încins cu un brâu roșu, prins cu paftale. Poartă șalvari roșii, ciorapi galbeni și papuci de aceeași culoare⁶”. Ținuta era completată de *feregea*, veșmânt îmblănit, cu mâneci lungi și strâmte, care se poartă de obicei peste anteriu. Blănurile de hermină, samur sau cacom, pe care marea boierime le etala, produceau un impact mare, fiind și foarte scumpe. Ele stârneau admirație atât în sfera de influență a Porții cât și în afara ei. Spectacolul vestimentar era întregit de acoperământul capului numit *calpac*. Acesta dădea impresia că este greoi și prea mare, însă în sine era confecționat dintr-un carton, gol pe dinăuntru și acoperit cu blană de culoare cenușie. Căciula boierilor stârnea controverse în rândul străinilor, fiind văzută ca un accesoriu caraghios. Referitor la aceasta, Wilkinson afirmă că este „nemaipomenit de mare, (...) din blană de Astrahan și în formă de pară. Căciula aceasta este goală cât e ea de mare, are vreo trei picioare de jur împrejurul părții celei mai umflate, înălțimea fiind și ea pe măsură⁷”. Mărimea căciunii varia în funcție de rangul boierilor, astfel că un boier de rangul I nu putea sta în caleașcă fără să-și descopere capul.

Hainele scumpe pe care boierii le purtau sunt mărturiile ale luxului în care aceștia trăiau. Achiziționarea și purtarea lor este pentru ei foarte importantă întrucât îi deosebesc de negustorii și meșteșugarii nemți pe care nu-i respectau. Moda acestora din urmă era una occidentală, care venea în contradicție cu principiile și culoarea politică a Porții. Exemplul în arta vestimentației s-a făcut vertical, de la marii boieri spre cei de un rang mai mic. Chiar dacă mica boierime nu se putea lăuda cu mătășurile și caftanele de postav

⁶ Ștefan Lemny, *Sensibilitate și istorie în secolul românesc*, București, Editura Meridiane, 1990, p. 51.

⁷ Neagu Giuvvara, *Op. cit.*, p.109.

asemeni marii boierimi, materialele lor fiind mai puțin luxoase, spectacolul vestimentar era unul garantat, aceasta încercând să țină pasul cu moda pe care Curtea domească o impunea.

În ceea ce privește îmbrăcămintea femeilor ea era mult mai luxoasă, în culori mai vii și mai aprinse. Soțiile și fiicele boierilor erau însă ferite de ochii curioșilor, plimbarea făcându-se într-o trăsură închisă, ele având la dispoziție doar o fereastră cu zăbrele prin care putea privi lumea de pe stradă. Putem spune că regimul lor se asemena cu al femeilor musulmane, probabil acesta fiind și motivul pentru care sunt atât de puține tablouri și imagini ale femeilor din secolul XVIII.

Ținuta acestora se constituia din șalvari, care erau de catifea și pe care îi purtau pe dedesubtul veșmântului. Pe deasupra acestea poartă niște cămăși din mătase despre care se spune că erau foarte decoltate, urmate apoi de un anterior prins în față cu agrafe (*paftale*) și un *ilic* din catifea brodată, tivit cu hermină sau samur. Anteriorul era satinat și foarte colorat: albastru-levant, trandafiriu, liliachiu, cu dungi auri, mov, galbene. Mai purtau o mantie subțire, confecționată din mătăsuri scumpe, orientale și care datorită corsajului strâns pe talie cădea în falduri. Îmbrăcămintea feminină mai era completată de *dulamă*, din serasir sau lastră verde sau roșie, îmblănită. Pe cap, femeile de la Curte purtau diademe sau panglici prinse cu giuvaieruri.

Mărturii despre îmbrăcămintea femeilor din Principate avem de la demnitari străini care s-au aflat în trecere prin aceste locuri. Astfel că prințul de Ligne întorcându-se de la Ociakov îi împărtășește impresiile ministrului Franței la Sankt-Petersburg, contele de Segur. Scrisoarea, având data de 1 decembrie 1788 și trimisă de la Iași descrie într-un mod poetic îmbrăcămintea soțiilor boierilor moldoveni: „O fustă străvezie, scurtă și strimță, abia de ascunde încântătoarele lor forme, iar cele două mere minunate din grădina Amurului se întrezăresc printr-un vâl în care stau ca într-un buzunar. (...) Capul le este acoperit cu o stofă neagră sau de

culoarea focului și strălucește datorită diamantelor ce împodobesc acest soi de turban sau de bonetică nemaipomenit de frumoasă. Perle de un frumos alb-albastru le împodobesc gâtul și brațele, atunci când nu poartă niște rețele subțiri de țechini sau de jumătăți de ducat, înșirați așa cum sînt înșirați și pe la cusăturile hainelor, unde am văzut cu ochii mei până la trei mii. Restul veșmântului lor oriental este din stofă brodată sau lucrată cu aur și argint, tivit cu blănuri prețioase, aidoma veșmintelor boierilor, care nu se deosebesc întru nimic de turci (...) ⁸”. Acesta menționează că pe lângă această opulență afișată ele mai aveau și un machiaj strident, iar unghiile erau vopsite cu roșu aprins. Cât despre accesorii, acestea poartă bijuterii cu diamante sau perle, coral, lapis lazuli, agate sau lemn de trandafir. Îmbrăcămintea era foarte scumpă, după spusele fostului consul al Austriei, Raicevich, ea ajungând până la suma de trei mii de florini, în condițiile în care o pereche de boi costa 3 florini.

În jocul de culori își formează forme care îți fura privirea și făceau din când în când apariția copiii de casă și slujitorii care purtau o tunică lungă de postav și ipingele. Cel mai puternic contrast era însă între îmbrăcămintea luxoasă a boierilor și cea sărăcăcioasă și simplă a țăranilor. Îmbrăcămintea bărbaților era alcătuită dintr-o pereche de ițari, care vara era de in și iarna din postav gros și dintr-o cămașă care se strângea cu o curea lată de piele. Peste aceasta, iarna purtau o bundă din lână, iar capul și-l acopreau cu o căciulă din blană de oaie, de culoare neagră. Femeile aveau o cămașă de in lungă până la călcâie, deschisă la piept, cu diverse decorațiuni la gât și la mâneci. Iarna purtau peste această cămașă un cojoc brodat, care putea fi scurt până în talie sau lung până în pământ. O descriere mai detaliată a veșmântului țăranesc o găsim într-o mărturie a elvețianului Recordon unde spune că „îmbrăcămintea țăranilor valahe constă, în primul rând, dintr-o cămașă care, în partea de sus și pe mâneci, este bogat cusută cu arnici albastru sau roșu; peste

⁸ *Ibidem*, p.105.

această cămașă, nu poartă nici rochie, nici fustă, ci două șorțuri dintr-o stofă destul de groasă, cu *vrîste* albastre, roșii și albe, sau galbene, pe care și le leagă unul în față, celălalt în spate, în așa fel încît cămașa cea frumoasă, de care țărăncile sînt destul de fudule, să se poată vedea; (...) se leagă la cap cu o băsmăluță, care dă la iveală și mai bine drăgălășenia trăsăturilor, deși, uneori, sînt cam arse de soare⁹. La fel ca și bărbatul, femeia poartă un brâu, care spre deosebire de al acestuia, este brodat. Atît bărbații cît și femeile poartă în picioare *opinci* și în loc de ciorapi, *obielle*. Acestea erau o bucată de pânză pe care o legau cu *nojite*le opincilor. Costumul țăranilor români se remarcă prin broderie, iar materialul din care se confecționa era cânepa sau inul, veșmintele de in fiind purtate mai degrabă în zilele de sărătoare.

Costumul deloc împopotonat scotea la iveală frumusețea fizică a țăranilor români care nu a trecut neremarcată de cei care au trecut prin aceste locuri. De exemplu, generalul Baur scria că bărbații sunt „înalți, bine făcuți, robuști, cu un temperament sănătos¹⁰”. Dionisie Fotino completează această descriere prin a spune că sunt „frumoși la chip, au multă inteligență; trupul le este sănătos¹¹”, iar Johann Ehrler menționează că erau „supli, înalți, puternici și frumoși¹²”. Femeile la rîndul lor, cu „pielea albă și tenul de obicei cam palid, (...) cu ochi negri și frumos arcuiți¹³” au smuls și ele sentimente de admirație.

Îmbrăcămintea reprezintă oglinda unei epoci și totodată și un esențial punct de referință în analiza unei societăți, prin ea reflectându-se foarte bine mentalitățile oamenilor, modul în care aceștia trăiesc și căror legi se supun. Costumul a avut dintotdeauna un rol important în societate, marcând statutul celui care îl purta. În

⁹ *Ibidem*, p.261.

¹⁰ Ștefan Lemny, *Sensibilitate și istorie în secolul românesc*, București, Editura Meridiane, 1990, p. 54.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*.

felul acesta, veșmintele puteau să ridice o persoană în ierarhia socială sau să o coboare. În cazul celor două Principate, haina marca statutul de teritoriu cucerit și supus legilor Imperiului Otoman.

Mic dicționar al vestimentației¹⁴:

Biniș: haină largă de postav, tivită cu samur.

Caftan: haină de onoare pe care sultanul o oferea domnilor Munteniei și Moldovei ca semn distinctiv al rangului lor.

Calpac: căciulă mare sferică de fetru sau de blană, purtată de boieri.

Ceacșiri: pantaloni turcești bufanți.

Cucă: cască de ienicer acoperită cu catifea și împodobită cu pene de struț, fiind un simbol al puterii, dăruit de sultan domnilor din Țara Românească și Moldova.

Dulamă: haină lungă împodobită cu blană și cu paftale.

Feregea: haină lungă din stofă sau catifea brodată, deschisă în față, purtată peste îmbrăcămintea obișnuită.

Giubea: haină largă de postav, căptușită cu blană și lungă până la glezne.

Islic: căciulă de formă rotundă, din blană scumpă.

Meși: încălțăminte din piele fină ce se purta peste ciorapi.

Paftale: încuietoarea ornamentală, cataramă.

¹⁴ Cf. Neagu Giuvara, *Între Orient și Occident. Țările Române la începutul epocii moderne (1800-1848)*, Ediția a II-a, București, Editura Humanitas, 2002.

Costum de boier
secolul XVIII¹⁵

Marele ban Gheorge Filipescu¹⁶

**Boier valah de rang
înalt**

17

boieri de rang inferior¹⁸

¹⁵ http://museum.ici.ro/mbucur/english/costum_de_boier.htm, consultat la data de 9 aprilie 2013.

¹⁶ http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/moda-fanariota-targul-bucurestilor, consultat la data de 9 aprilie 2013.

¹⁷ <http://incautareatimpuluipierdut.blogspot.ro/2011/08/radu-negrescu-sutu.html>, consultat la data de 9 aprilie 2013.

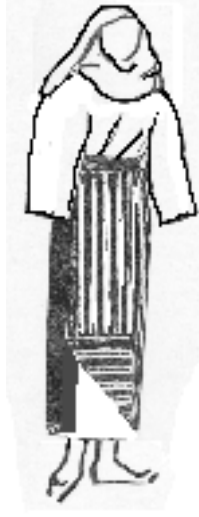

Elena Șuțu¹⁹

paftale²⁰

Costum
popular
feminin
din zona

Moldova²¹

Costum popular masculin
din zona Moldovei²²

¹⁸ <http://www.bucurestivechisinoi.ro/wp-content/uploads/2012/10/Fig.-1-Negustori-si-boieri-de-rang-inferior-la-1825.jpg>, consultat la data de 9 aprilie 2013.

¹⁹ http://bucuresti.tourneo.ro/vestmentatia-boiereasca-in-bucurestiul-fanariot_4724.html, consultat la data de 9 aprilie 2013.

²⁰ <http://www.revista22.ro/ius-primae-noctis-privilegiile-sexuale-ale-boierilor-asupra-roabelor-tiganci-i-19307.html>, consultat la data de 10 aprilie 2013.

²¹ <http://www.romanianmuseum.com/Romania/RomaniaEthnoMOLDOVA.htm>, consultat la data de 9 aprilie 2013.

²² <http://www.romanianmuseum.com/Romania/BotosaniBarbat.jpg>, consultat la data de 9 aprilie 2013.

Norman Manea, el Ulises rumano.

Un repaso a algunas de las obras traducidas al español de Norman Manea y a sus nexos de unión.

Rosario Lucena

Trabajo dirigido por Drª Oana Ursache

Universidad de Granada

“Ser excluido es nuestra única dignidad”

Emil Cioran

Norman Manea es hoy en día probablemente el escritor rumano más conocido y traducido en España, más presente e insaciablemente leído. En una entrevista concedida al periódico El País (1) Manea definía su llegada a Estados Unidos con una beca Fullbright tras vivir en Berlín y, por ende, su manera de afrontar esa sensación de destierro que lo ha acompañado durante toda su vida.

“América me daba miedo, pensaba que aquí me sentiría más perdido que en ningún otro lugar. Creía que este caos loco y tan dinámico, y el optimismo un poco infantil no encajaban con mi sensibilidad”

Norman Manea llevaba viviendo nueve años en Nueva York cuando se publicó su libro *“El regreso del húligan”* (2), que, en palabras de su gran amigo Antonio Tabucchi *“es la historia de un doble regreso, de un doble descenso a los infiernos: el viaje real de un extranjero de vuelta a la tierra natal después de años de exilio, pero también el regreso memorioso, la revisión de la propia vida.”* (3) La vida de Norman Manea lo hace parecer un Ulises contemporáneo, en un constante camino de vuelta hacia una patria en la que no sabe si todavía alguien le espera, más allá de los muertos. Un viaje que parece no acabar nunca, y del que sabe que no podrá quitarse con facilidad su estigma de *húligan*; apartado, subversivo, excluido, repudiado.

Su nombre está marcado por su doble condición de *persona non grata*: como judío y como contrario a las ideas de Ceausescu. Nació en Bucovina, y a la temprana edad de nueve años fue deportado junto a su familia a un campo de concentración en Ucrania por su condición de judío, por el fascismo rumano, aliado de la Alemania nazi. Tras su vuelta a Rumania, a los cincuenta años tuvo que abandonarla de nuevo, esta vez por su posición contraria al comunismo de Ceausescu, tras haber estudiado en Bucarest ingeniería y haber trabajado en urbanismo hasta su dedicación completa a la escritura, en los años setenta. Su obra, inteligentemente crítica con los totalitarismos (con el peso que puede tener la visión de una persona que los ha sufrido por ambos frentes) y por su afán apasionado por el compromiso social, vuelve una y otra vez hacia el tema del exilio, el Holocausto desde el prisma judío y, con una delicada amplitud de matices, las historias anónimas de los rumanos, su manera de aceptar, de luchar, de conseguir, al fin y al cabo, sobrevivir en la dictadura de Ceausescu, a la ciudad gris, a las colas y los uniformes y a una atmósfera asfixiante donde el miedo está más presente que el oxígeno. Todo ello escrito en una prosa que juega rabiosamente con el tiempo y la estructura, al más puro estilo de Joyce, y volcando en la complejidad del lenguaje y la comunicación la dificultad de los individuos para entenderse.

Esa revisión tras revisión desde cada enfoque posible, puede verse en su capacidad para *“reflexionar sobre la nostalgia y la inmunidad que aún tiempo después ofrece el exilio; para rechazar el victimismo; para hablar honestamente sobre cómo blindarse ante la tentación de caer en sospechas narcisistas o en un patético masoquismo cuando uno se siente sitiado; y repasar más de sesenta años de la historia reciente de su país de origen.”* (1) que queda plasmada en su amplia bibliografía.

Su prolífica obra actúa así como un todo desde el que se proyecta su condición de ciudadano rumano y universal, en el que su camino para forjar su propia identidad va en paralelo a/hacia la propia identidad de Rumanía. Algunos de sus libros han sido traducidos al

español por Joaquín Garrigós, mientras que Xavier Montoliu está traduciendo al catalán una selección de sus publicaciones en revistas y periódicos.

Este artículo tiene como objetivo analizar los puntos esenciales algunas de las obras de Norman Manea traducidas al español, revisando así sus puntos en común, su poética personal proyectada desde lo particular hacia lo universal: las ansias de un individuo de entender, de explicarse a sí mismo las injusticias, la falta de libertad impuesta por un elemento opresor y el vacío, el miedo y la rabia contenida de un escritor que ha sabido amar y odiar sus raíces y, aun así, sobrevivir para contarlas.

1. El sobre negro. (4)

“Ahora es el momento. La gran oportunidad para la conspiración. Para la traición. Para que los subalternos cojan el timón. Un momento perfecto, te lo aseguro. Pero no lo harán. Ya los eligen precisamente así -seguía hablando el viejo abogado arrastrando las erres y con juvenil desenvoltura en su estilo de antes de la guerra-. A partir de mañana, una nueva estrategia. Vuelve el Jefe. Visita a tal o cual hospital, instrucciones inestimables, asambleas, entrevistas con los que se saquen vivos de los escombros. El cuidado paternal de los padres de la nación, agárrate. Mañana vuelve a funcionar otra vez el molino de palabras.”

El Sobre Negro fue publicado en la colección Andanzas de Tusquets en Octubre de 2008. Sitúa la escena en el Bucarest en los años ochenta, y desde allí el protagonista, Tolea, intenta retroceder metafóricamente en el tiempo para descubrir las causas del suicidio de su padre, tras recibir un misterioso sobre negro.

Desde este hecho particular, la prosa de Manea salta hacia la historia compartida de la Rumanía de Ceausescu, desgranando los efectos del “*Partido Único*” en el protagonista y en la sociedad. La capacidad del miedo para ni tan siquiera tener que hacer nada para provocar el horror. Con tintes orwellianos, Norman Manea explora el sinsentido de los totalitarismos y deja, sin embargo, un halo de

esperanza en medio del denso ambiente trágico de la falta de libertad, de la comunicación codificada. Lo que esconde el lenguaje, los eufemismos y la voluntad de controlar a través de las palabras el mismo pensamiento, algo típico en los Estados totalitarios.

En este libro, Manea busca analizar los peligros de la alineación y los entresijos de la supervivencia humana luchando por encontrar un sentido en el absurdo. Manea se desmarca de los tópicos de la literatura cuyo tema son los totalitarismos. Así avisa de que va más allá, porque el universo de Norman Manea no entiende de conceptos planos, de buenos y malos, necesita desmenuzar cada pequeño ápice subjetivo desde lo más visceral para envolverlo después en una intelectualidad que no consigue esconder el miedo. Manea consigue desmarcarse pero también ahogar al lector, aprisionarlo para que tenga la misma sensación que cualquier individuo de la Rumanía de la dictadura, en pequeños gestos, en las palabras usadas. *El sobre negro* (algo común, una intriga alrededor de un elemento, como ocurre en el relato *La Gabardina*), rompe la dimensión obvia y parece querer transmitirnos que, en una cotidianidad asfixiante y cruel, es donde mejor puede encontrarse la grandeza humana y el poder de la esperanza.

Manea proyecta así su propia biografía, sus dos frentes de exilio, el comunista y el nazi, a través de un estilo formal al servicio de un ritmo trepidante (la constante confusión de los puntos de vista, las miles de voces que se agolpan de manera aparentemente caótica para rascar un mínimo de libertad, para poder decir algo) que no deja al lector tranquilo ni siquiera al acabar el libro. La sensación de una sociedad corrupta en la que no es posible ver brotar una esperanza sin sospechar que algo malo trae consigo culmina un estilo que busca dejar al lector desorientado, perdido y lleno de angustia y preguntas. Qué mejor modo para explicar lo que es vivir una dictadura.

2. **El regreso del húligan. (2)**

“El sufrimiento no nos hace mejores ni héroes. El sufrimiento corrompe, como todo lo que es humano, pero el sufrimiento exhibido públicamente corrompe de manera irremediable. Sin embargo, al honor de ser vejado no se puede renunciar, y tampoco al honor del destierro. ¿Qué otra cosa poseemos salvo el destierro? El destierro de antes y de después del destierro. Las desposesiones no son deplorables, sólo preparativos para la última desposesión.”

El regreso del húligan, título inspirado (y latente) por *Cómo me convertí en húligan* (7), de Mihail Sebastian, fue publicado por Tusquets dentro de su colección Andanzas en junio de 2005. Catalogado como libro autobiográfico, en realidad no lo es tanto o, lo es, pero al estilo de Manea. Es decir, más que de una autobiografía, se trata de la historia de una vida concreta a través de lo general. O de la historia de una historia general a través de una vida en concreto. En cualquier caso, este libro es una lección, no solo de historia, sino de los errores que el ser humano debería haber aprendido ya a no volver a cometer.

En él se confabulan con acierto todas sus grandes obsesiones, al fin y al cabo, el repaso a su vida es un repaso a sus fantasmas y su manera de afrontarlos (principalmente gracias a la literatura). El escritor tiene la posibilidad de regresar a Rumanía, es decir, de normalizar una situación, de tener el derecho de acceder a aquello que tanto había deseado y que le había estado negado la mayor parte de su vida, esa *“antigua calamidad”*(2) que Manea sufrió por partida doble. Este hecho es el detonante de una explosión de reflexiones, de intentos de ordenar el caos emocional que supone ser un exiliado *“entre la modernidad centrífuga y cosmopolita y la necesidad (o, al menos, la nostalgia) centrípeta de la pertenencia”*. (5)

Manea elige el calificativo de húligan por ser *“alguien subversivo, sedicioso, rebelde”* (2), en su caso, excluido, el más excluido de todos, por permanecer al margen en cualquiera de sus huidas, por ser siempre el extranjero, el *otro* (hay que tener en cuenta que el

término húligan, utilizado para calificar a los subversivos, tiene unas connotaciones más amplias en rumano que en español); y se enorgullece de haber tenido una trayectoria complicada, pero, por encima de todo, no haber comprometido su posición moral. (6) Es por ello, que puede atreverse a mirarse cara a cara frente al espejo y entrar en lo más profundo de sus sentimientos hacia su patria, querida y odiada, en paralelo a su conocimiento de él mismo. Porque Manea, lejos de caer en victimismo, habla de tú a tú acerca de temas tan peliagudos y dolorosos como los totalitarismos, con la potestad que le da su historia personal y con la sabiduría de un escritor que ha sabido usar su propia experiencia para enriquecer su espíritu y entender la miseria y la grandeza humanas.

Aun así, en las líneas de *El regreso del húligan* se deja entrever el dolor inevitable, su intento de ficcionalizar el pasado, de (re)interpretar el pasado como ficción que acaba siendo el mecanismo de defensa para conseguir escribir el libro, sorteando como buenamente puede las heridas, inventando nuevos nombres, tomando fuerza para enfrentarse a ellos, para pisotearlos. *El regreso del húligan* es una lucha del escritor contra su vida, contra su historia contra sus miedos y contra la rabia, a la que en ocasiones parece sentir que no tiene derecho.

La influencia, la admiración, más bien, por Mihail Sebastian, permanece, como se ha comentado con anterioridad, latente durante todo el libro. Un escritor con el que comparte su condición de judío en Rumanía y que acaba siendo para él una especie de *doppelgänger*. A él y a Mircea Eliade (quien también contribuyó al término *húligan* con su *Huligani* traducido al español como *Los jóvenes bárbaros* (8) van dedicados la primera parte (y, en relación a este último, el asesinato en extrañas circunstancias de Ioan Petru Culianu) para dar paso después a los saltos temporales que narran su historia, sus memorias. Por último, se narra por fin la visita a Bucarest, para que Manea nos ha estado preparando durante todo el libro, materializando de una vez el deseo construido en el “Otro

mundo” o *“El mundo del Más Allá”* (2), y el lector es un acompañante más de esos once días de visita.

Una vez más las líneas de tiempo se diluyen y se marean. A estas alturas el lector ya conoce la particular manera que tiene Manea para entender el caos, igual que su peculiar manera de curar las heridas: caminando por rincones de la memoria, atrapando y reduciendo las respuestas a un callejón sin salida donde no hay una conclusión, sólo hay nuevas preguntas, nuevas bifurcaciones de todas las voces que se enfrentan en su interior. Manea lleva al lector al precipicio pero no le empuja, intenta hacerle entender que eso es lo que él siente. Pero intentando aparentar que nada le afecta demasiado, que la ficción y la realidad tienen límites difusos y que el regreso ya no es un fin en sí mismo, sino un lenguaje nuevo que, cuando se madura, resulta difícil de interpretar, al menos sin usar eufemismos cuando nos adentramos allí donde tenemos miedo.

La libreta donde tomaba anotaciones durante su viaje, olvidada, sitúa al escritor en el mismo punto que al principio, vuelve sin poder traerse nada, pero al mismo tiempo, ya es, en cierto modo, otro.

3. Payasos: el dictador y el artista. (9)

“Como sabemos, el número de intelectuales que en nuestro siglo se alinearon en el campo “equivocado”, en el campo del totalitarismo, no es para dejarlo de lado, ni mucho menos. Incluso ahora, en el proceso de transición de la Europa oriental hacia una sociedad civil, se oyen voces que hablan de la necesidad de una “buena doctrina” y una “disciplina de hierro”, de la necesidad de un Estado fuerte, de una autoridad sagrada, etcétera. De nuevo, el fantasma del tirano bufón reivindica a sus masas de partidarios y obsesiona a los antiguos servidores, los payasos profanos preparados para aplaudir la absurda santidad.”

Los Payasos: el dictador y el artista, fue publicado por Tusquets en Abril de 2006. Dictador y artista son dos amantes que no pueden verse, el artista sufre las ansias de grandeza del dictador, el dictador tiene miedo a que el poder del artista sea superior al suyo. ¿el

dictador es, como se plantea Manea, enemigo o creación de las masas? ¿quizá ambas cosas? ¿ocurre igual con el artista? Tal vez, el dictador, en el fondo, lo que quería ser verdaderamente es artista. Construir algo nuevo, ser su propia vanguardia.

Tal y como afirma Todorov (10): *"...el dictador se percibe de buena gana como un artista. Y no sólo por el hecho de que personas como Stalin o Trotski hayan publicado versos en pequeñas colecciones de juventud, que Hitler se hubiera creído pintor y sobre todo arquitecto, que Mussolini, cercano a Marinetti, hubiera participado a su modo en el futurismo. Más profunda es la atracción que experimentan estos dictadores por la idea que se había impuesto en relación con el arte, con la naturaleza del arte, según la cual era posible hacer tabula rasa con el pasado y construir algo completamente nuevo que sería mucho mejor, que no tendría que mantener los compromisos que habían señalado la creatividad a lo largo de los siglos". ¿Chaplin interpretó mejor a Hitler que el propio Hitler?*

Payasos, el dictador y el artista es una colección de ocho ensayos (uno de ellos es el que le da título al libro) en los que Norman Manea repasa específicamente la figura del dictador como representante de los múltiples matices de delirio de los totalitarismos, frente al artista como individuo ante la búsqueda de la libertad, ante la lucha por no flaquear, por dejar a un lado, ya no el miedo a no poder escribir lo que quiere (resulta cuanto menos loable la capacidad de muchos de los que no se sublevaron ante el poder dictatorial para evadir la censura con mucho ingenio), sino el miedo al exilio o la muerte. Con un telón de fondo de la magnífica obra de Fellini "Los payasos" (11) (y con cine de Bergman también de fondo), Manea vuelve a reflexionar sobre Sebastian y sobre las ideas ultraderechistas de Mircea Eliade (al que le dedica su Felix Culpa)

Rumanía en tres fases sirve para analizar, desde la potestad que otorga la voz propia de las vivencias del escritor, la historia reciente de Rumanía. Primero de la Rumanía cegada por el nazismo, esa Rumanía "legionaria, burguesa y nacionalista", que únicamente tras la sabiduría que aporta la madurez, el exilio y el paso del tiempo,

puede llegar a esbozar: “Solo en los últimos años me pareció entender de verdad el mecanismo que hace que proliferen semejantes desastres. Bajo la presión cada vez más acentuada de la erosión económica, política y moral, Rumanía ofrecía el cuadro inmediato de un derrumbamiento en el que yo ya no era solo cobaya, como en mi infancia, sino también observador, más aún, uno de los sospechosos que todavía no estaban desarmados del todo.”

En un segundo periodo, esos años setenta y ochenta en esa difusa y vaga idea de Europa Central y con los ecos del comunismo, le sirve al escritor para reflexionar acerca del carácter rumano, de ese escepticismo, mediocridad y poco espíritu revolucionario que él mismo otorga a la condición de rumano, pero con asteriscos:

“¿cómo puede actuar el que quiere sobrevivir? El habitante de estos lugares posee, por norma, un agudo sentido de la fatalidad pero también de la suspicacia, una viva disponibilidad latina para el juego y un apasionamiento rápido u volátil. Movilidad paradójica, salpimentada de humor y moderada por el sentido común. Fieles más bien a una arcaica sabiduría natural pagana, lejos del espejismo de las ideologías (religiosas o ateas), los rumanos repiten, a menudo con pesar y cierta culpabilidad: “Nosotros no hemos dado santos” o, con divertida indulgencia: “el rumano ha nacido poeta””
o, como indica más adelante,

“El reproche de pasividad que se les ha hecho con frecuencia a los rumanos no se justifica más que en parte. No puede hablarse de una auténtica tradición revolucionaria en Rumanía, pero no hay que olvidar que en ningún país socialista europeo la vigilancia ha sido tan rigurosa y la represión tan rápida.”

Por último, Manea concluye con una reflexión acerca de la Rumanía actual, que recoge (en esos saltos adelante y atrás tan característicos del escritor) el bagaje acumulado y el comienzo de algo parecido a una asimilación.

“Quien visitaba Rumanía en las últimas décadas a duras penas podía imaginar la belleza hospitalaria del país o el encanto, lleno de vivacidad e ingenio, de la vida cotidiana rumana. La de una Rumanía natural y pacífica que se emancipaba de los breves periodos de calma entre las dos guerras mundiales, incluso en algunos intervalos, rápidamente, truncados, después de la guerra.”

O:

“También en los tiempos difíciles supieron, al parecer, crear enclaves en los que la vida conservaba cierta “normalidad”. La cultura era un enclave importante.”

Rumanía, país de hombres y libros, país triste y lleno de humor.

El informe del censor, escalofriante versión en primera persona del miedo del escritor ante su censor, ante el absurdo, la paranoia y el temor ante la posibilidad de haber dicho la palabra equivocada, de haber estado siendo observado en todo momento, se contrarresta con la imagen del entrevistador que debe sospechar acerca de sus intenciones de salir del país por motivos meramente vacacionales, que le pide aguja e hilo para coser un botón del pantalón y le comenta que “se parece usted a mi padre” en el quinto ensayo, Historia de una entrevista.

Exilio, la dirección del movimiento rumano (a veces hacia delante y a veces hacia atrás), la huida y la actitud de sus compatriotas ante la mil veces nueva Rumanía, le ayudan a tejer el legado que recoge en su propia idea de su país.; Mihail Sebastian (cómo no), Celan, Ionesco y el olvidado Panait Istrati.

Con una vuelta de tuerca más en su lenguaje, tocando su lado más visceral, con dificultad para contenerse en ocasiones, en este libro de Norman Manea encontramos de nuevo sus obsesiones. Su reflexión sobre los totalitarismos (y no dejando claro del todo si ha llegado a una conclusión final o volverá sobre el tema), hacia lo peor y lo mejor del alma rumana reflejándose en el ciudadano universal, el miedo, la literatura, la utopía comunista, la censura, el absurdo, el

exilio, el dictador, el artista...payasos de un circo que aporta al arte y a la vida lo mismo que le quita.

4. Felicidad Obligatoria. (12)

“Lo filtraremos todo, los volveremos locos, chillaremos, acorralados, igual que ellos me enseñaban los dientes aquella noche (...) mientras los míos crujían de maldad y de energía. (...) Pesadilla de palabras repetidas, largos, alargados intervalos... El pecho se levantaba, agotado por el peso, cadencias cónicas, castigo, imaginémosnos la Sangre, nuevo combustible, piensa, en cuanto empezaran a funcionar los motores comenzaría la matanza, la inevitable tremolina, el tenderete trepidaría, tarantela, tromba de truenos tabernas, gallinas, gatos, gorriones y potros, peces y puercos y personas, sí, sí, hombre, descuartizamiento en toda regla” Felicidad obligatoria es un libro compuesto por cuatro relatos, algunos de ellos casi una nouvelle: El Interrogatorio, Biografía robot, Una ventana abierta a la clase trabajadora y La gabardina.

En estos relatos habla del artista, del artista luchando por su condición, de su supervivencia extrema en paralelo a la negación de las libertades de la dictadura. La obligación de ser felices, de no poder cuestionar el sistema, la huida de una felicidad que no lo es para nadie.

El halo de opresión que se describe en estos relatos converge con el más puro estilo de las grandes distopías contemporáneas: Orwell(12), Huxley(13) y los siempre presentes tintes kafkianos(14), sin olvidar un reflejo del padre de todas las utopías, Tomás Moro(15). Manea recrea una atmósfera asfixiante donde el Estado quiere hacerse con el control de todo, dominar hasta el último ápice de cualquier pensamiento que puedan tener los ciudadanos en una sociedad absurda. Cualquier parecido con la realidad, cualquier paralelismo, como vemos, no es mera casualidad.

La sospecha de conspiración constante de La gabardina, en la que una gabardina se convierte en un elemento esencial al levantar sospechas (y en la que sabiamente se retrata la vida del periodista y de la capital -nunca se sabe-la escalofriante asimilación de los preceptos del Partido por parte de los niños, que quieren olvidar pronto lo que es la infancia y, merodeando en medio de todo, Lady Di) se complementa con la Ventana abierta a la clase trabajadora, desesperada sociedad con un poso profundamente triste de un juicio injusto:

“Quemad nuestros galones, quemad las alas de ángeles, los proletarios ya no quieren unirse, ¡ya no quieren vengarse! Nos hemos hartado de la mascarada, dejadnos en paz,...¡dejaos ya de promesas y de terror! ¡Decid la verdad sobre nosotros! ¡nuestra pequeña verdad, como la de todos! ¡débiles y extraviados! ¡No somos mejores! ¡gruñimos igual que vosotros...y arrasamos la Tierra! Dejadnos en el infierno, dejadnos invadir la Tierra. Desnudos, sin uniformes, dejadnos solos...” (...) “Dejadnos solos, no queremos dominar el mundo, no queremos liberar al mundo... ¡arrancadnos las alas del paraíso, quemad nuestros galones dorados! No os coléis entre nosotros...¡dejaos de promesas y de terror! Quitadnos los uniformes, la verdad es pequeña...!”

El relato que abre el libro, El interrogatorio, habla de las horribles torturas y humillaciones (a las cuales el lector no puede sino acercarse con una mezcla de angustia y deseo irrefrenable de seguir leyendo) recibidas por la protagonista, en la que un buen cualquiera la rutina de tortura acaba y comienzan a tratarla (casi) como a un ser humano hasta que le indican que la están preparando para una misteriosa entrevista para la que ella debe estar presentable ya que su entrevistador “no soporta la violencia”. Un gran ejemplo de los engranajes de la tortura, que va más allá de lo físico, que ataca sobre todo a lo psicológico, como se demuestra en el hecho de que, lo que verdaderamente interesa en los interrogatorios no es encontrar respuestas, sino el hecho de dejar al otro a merced, de intimidarlo,

de hacerle sufrir por el mero placer del mal. Retorcido análisis del mal, que va más allá de los límites que creamos tener.

Lo grotesco, la intriga en una atmósfera resignada, asfixiante y, sobre todo, absurda, Felicidad Obligatoria es la historia de un fracaso. De una felicidad forzada que, siendo artificial, solo consigue generar mundos y submundos carentes de toda lógica, individuos con comportamientos derivados de la necesidad de supervivencia, de aquellos que, más allá de haber perdido lo material, han perdido algo a lo que puedan aferrarse: la esperanza. La felicidad obligatoria, el iluso bienestar controlado, la falta de oxígeno en una ciudad gris parece una pesadilla. Y lo es.

Con este libro, publicado por Tusquets en su colección Andanza en Abril de 2007, Norman Manea vuelve a demostrar su talento natural, su prosa fluida y dominio de la trama para volcar en ella el peor de los virus de esta sociedad tanto en ensayo como en ficción.

5. Conclusión

Como se ha visto, Norman Manea extiende un universo propio, una poética en la que organiza y proyecta su vida y, a través de ella, reflexiona acerca del mundo, de los miedos propios y compartidos. Su escritura es un intento por explicarse el porqué de los totalitarismos, el porqué de ser un excluido por razones políticas o de raza. A pesar de su visceralidad y su intento constante de curar las heridas, en su prosa deja entreverse una sabiduría de quien se ha superado a sí mismo.

Estos nexos que unen su escritura cuentan con un nexo principal. Porque a Norman Manea pudieron quitárselo todo, pero no su lengua y es, con ella y a través de ella, como el autor se lleva a Rumanía allá por donde va. Ulises volvió a casa tras muchas calamidades, primero disfrazado de húligan también. Esperemos que Norman Manea pueda también completar su viaje y que tanto él como su país caminen al fin hacia un mismo futuro, dejando de lado aquellos” demonios predilectos (e inevitablemente hebreos) de Rumanía.” (5)

6. Bibliografía

1. http://cultura.elpais.com/cultura/2012/05/09/actualidad/1336559453_734686.html
2. Norman Manea, *El regreso del húligan*, Barcelona, Tusquets, 2005.
3. <http://www.letraslibres.com/revista/libros/el-regreso-del-huligan-de-norman-manea>
4. Norman Manea, *El sobre negro*, Barcelona, Tusquets, 2008.
5. Saul Bellow, *Prima di andarsene. Una conversazione con Norman Manea*. Il Saggiatore Tascabili, 2009
6. <http://www.pagina12.com.ar/diario/suplementos/espectaculos/2-25013-2012-04-25.html>
7. Mihail Sebastian, *Cum am devenit huligan*, 1935
8. Mircea Eliade, *Los jóvenes bárbaros*, Barcelona, Pre-Textos, 1998
9. Norman Manea, *Payasos. El dictador y artista*, Barcelona, Tusquets, 2006.
10. Tzvetan Todorov, *La experiencia totalitaria*, Galaxia Gutembergartista, 2010.
11. Federico Fellini, *I Clowns*, 1970.
12. Norman Manea, *Felicidad obligatoria*, Barcelona, Tusquets, 2007.
13. George Orwell, *1984*, Barcelona, Destino, 1984.
14. Aldous Huxley, *Un mundo feliz*, Cátedra, 2013
15. Franz Kafka. Obras completas, Edimat, 2000.
16. Tomás Moro, *Utopía*, Akal, 2011.

Otros libros de referencia.

- Mihail Sebastian, *Desde hace dos mil años*. Prólogo de Norman Manea, Aletheia, 2009.
- George Steiner, *Lenguaje y silencio*, Gedisa, 2013
- Hannah Arendt, *Escritos judíos*, Paidós Ibérica, 2009.
- Brindusa Nicolaescu, *Norman Manea and the "compulsory hapiness" in the Communist Romania*. STVDIUM. Revista de Humanidades, 15 (2009).

Denisa Mirena Pișcu

Poezie și Biografie / Poems and Biography

Leena Hofren

Denisa Mirena Pișcu s-a născut la 22 august 1980 la Rădăuți, jud. Suceava, România. A absolvit Facultatea de Litere din București și a urmat masterul Teoria și Practica Imaginii la Centrul de Excelență în Studiul Imaginii (finalizat cu o teză în limba engleză despre *sound poetry*). A lucrat ca jurnalist, traducător și în prezent este manager cultural la Institutul Cultural Român din București.

A debutat editorial cu volumul *Pufos și mecanic*, la editura Vinea (2003) și a primit premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Brașov, și al Asociației Scriitorilor din București.

În 2009 a publicat volumul de poezii *Omul de unică folosință / Disposable People* (versiune bilingvă, traducere în limba engleză de Florin Bican), la editura Galway Print din Irlanda. A susținut un turneu de lecturi în orașele Cork, Limerick, Galway și Dublin.

La sfârșitul anului 2012 a publicat volumul *Sunt încă tânără*, editura Tracus Arte.

A participat, între 2007 și 2009, la proiectul *Overcoming Dictatorships – the Encounter of Poets, Artists and Writers*, reunind scriitori și artiști din țările europene ex-totalitariste. Poeme sale sunt incluse în antologia *Present Tensions. European Writers on Overcoming Dictatorships* (CEU Press, 2009).

În anul 2012 a fost difuzat la Televiziunea Națională Cehă un portret de scriitor dedicat poetei, realizat de regizorul Jan Gogola, în cadrul documentarului *Evropa jedna báseň*, produs de festivalul Days of Poetry and Wine (Valtice, Cehia, 2009).

A participat în 2013 la workshop-ul de traduceri și sesiunea de lecturi din cadrul ediției a VIII-a a Malta Mediterranean Literature Festival.

Este prezentă în mai multe antologii de poezie și a avut lecturi publice în București, Praga, Budapesta, Cracovia, Viena, Irlanda, Malta.

Selectii din poemele sale au fost traduse în: cehă, engleză, poloneză, bulgară, germană, macedoneană, italiană, arabă, olandeză, malteză.

Denisa Mirena Pişcu is a Romanian poet living in Bucharest. She was born in 1980 at Rădăuţi, Suceava county and graduated from the Faculty of Letters, University of Bucharest. This degree was followed up by an interdisciplinary master at the Center of Excellence for the Study of Image, graduated with a thesis about *sound poetry*, written in English. She has worked as a journalist and translator and at present she is project manager at the Romanian Cultural Institute in Bucharest. Denisa Mirena Pişcu published her debut collection, *Fluffy and Mechanical*, in 2003, at Vinea Publishing House, which was awarded the prize for debut by the Association of Writers in Bucharest and the Romanian Writers Union, Braşov branch. Between 2007 and 2009, she was involved in the international project *Overcoming Dictatorships the Encounter of Artists, Poets and Writers*, gathering writers and artists from the former European communist countries. Her poems are included in the anthology: *Present Tensions. European Writers on Overcoming Dictatorships* (CEU Press, 2009). Her second full collection of poems, *Omul de unică folosinţă / Disposable People*, was published by Galway Print in Ireland in 2009 (bilingual, translated into English by Florin Bican). She had a reading tour in Cork, Limerick, Galway and Dublin. In 2012, she published her third collection of poems, *I'm Still Young*, at Tracus Arte Publishing House in Bucharest. The same year, the National Czech Television broadcast a literary portrait of Denisa, directed by Jan Gogola, within the documentary *Evropa jedna báseň*, focused on the guest writers of the Festival Days of Poetry and Wine (Valtice, 2009). In 2013, Denisa Mirena Pişcu participated in the workshop of translations and the poetry readings within the 8th edition

of Malta Mediterranean Literature Festival. Her poetry is included in a number of anthologies in Romania and abroad and she has had readings in Bucharest, Prague, Budapest, Cracow, Vienna, Ireland, Malta. Selections of her poems have been translated into: Czech, English, Polish, Bulgarian, German, Macedonian, Italian, Arab, Dutch, Maltese.

Denisa Mirena Pişcu (s. 22.8.1980, Rădăuți, Suceavan piirikunta) on romanialainen runoilija, joka asuu Bukarestissa. Hän opiskeli humanististen tieteiden kandidaatiksi Bukarestin yliopistossa ja suoritti poikkitieteellisen maisteriohjelman saman yliopiston Kuvan tutkimuksen huippuyksikössä valmistuen vuonna 2009 pro gradu -työnsä aiheena äänirunous. Valmistumisensa jälkeen Duran on työskennellyt toimittajana, kääntäjänä ja Romanian kulttuuri-instituutin kulttuurimanagerina Bukarestissa.

Vuonna 2003 Duran, joka käyttää taiteilijanimeään Pişcu, julkaisi ensimmäisen runokokoelmansa *Pufos și mecanic* ("Pörröistä ja mekaanista", Vinea-kustantamo). Kokoelma sai Bukarestin kirjailijaseuran sekä Romanian kirjailijayhdistyksen Braşovin haaran tulokaspalkinnon. Hänen toinen runokokoelmansa *Omul de unică folosință / Disposable People* ("Kertakäyttöihmisiä") ilmestyi sekä romanian- että englanninkielisenä irlantilaisen Galway Print -kustantamon julkaisemana vuonna 2009. Duran kävi itse esittelemässä kokoelmansa Irlannissa lausuen runojaan Corkissa, Galwayssa, Limerickissä ja Dublinissa. Vuoden 2012 lopulla häneltä ilmestyi kolmas runokokoelma *Sunt încă tânără* ("Olen vielä nuori", Tracus Arte -kustantamo).

Vuosina 2007 - 2009 Duran osallistui entisten totalitääristen maiden kirjallisuus- ja taideprojektiin "Overcoming Dictatorships – the Encounter of Poets, Artists and Writers", ja hänen runojaan julkaistiin

antologiassa *Present Tensions. European Writers On Overcoming Dictatorships* (CEU Press, 2009).

Duran on lausunut runojaan ja osallistunut erilaisiin runotapahtumiin kotimaansa lisäksi Tšekin tasavallassa, Unkarissa, Puolassa, Irlannissa, Itävallassa ja Maltalla. Hänen runojaan on käännetty muun muassa tšekiksi, puolaksi, suomeksi, englanniksi, saksaksi, bulgariaksi, makedoniaksi, hollanniksi, arabiaksi, maltaksi ja italiaksi.

Denisa Mirena Pișcu – volumul *Omul de unică folosință*

Traducere de Leena Hofren

Doi sordo-muți care discută în troleu	Kaksi
	kuuromykkää bussissa keskustelemassa
fără chip,	
	kasvottomina,
fără corp,	
	ruumiittomina,
fără organe ...	
	elimettöminä ...
Doar cuvintele plutesc între ei	
	Vain sanat leijuvat
și pulsează.	
	ja sykkivät.
Iar în jur	
	Ympäriille
se lasă încetul cu încetul	
	laskeutuu
tăcerea.	
	hiljaisuus.

Prea multe vorbe, prea mult

Liian paljon puhetta, liian paljon

spațiu

sanojen valtaamaa

interior

omaa

ocupat de cuvinte

tilaa

(și explicații

(ja selityksiä

și prezentări).

ja uusia kasvoja).

Invitații la ziua mea

Syntymäpäivävieraani

mușcând cu poftă din mine

haukkaamassa minusta

ca dintr-un tort.

kuin kakusta.

Pot scrie texte pe pielea iubitului meu,

Voin

kirjoittaa tarinoita kultani iholle,

pot scrie poezii pe spatele lui,

runoja

hänen selkäänsä,

pe mâini,

käsiinsä,

pe picioare,

jalkoihinsa,

(pot face desene, dacă vreau)

(voin piirtää, jos haluan).

E tot un fel de a face

On sekin tapa

dragoste.

rakastella.

Îmi curăț casa

Kuuraan kotini

după venirea musafirilor nepoftiți

ei-

toivottujen vieraiden jäljiltä

cu apă și cu săpun,

vedellä ja saippualla

ca după un viol.

kuin minut olisi raiskattu.

Ca într-o sfâșiere de sine

Olen repeämäisilläni

îmi spun:

ja sanon itselleni:

trezește-te, fii pe fază,

herää,

ole ajan hermolla,

termină-ți treaba,

hoida hommasi,

fii profesionistă, Denisa!

ole ammattilainen, Denisa!

Trăim într-o lume exigentă

Elämme vaativassa maailmassa,

în care

jossa

ruperea din sine este la

itsensä

ylittäminen on

ordinea zilei.

päivän käsky.

Astă-seară când am încercat să-mi spun rugăciunea
Illalla kun yritin rukoilla
Îmi apărea în fața ochilor
Jumalan sijaan silmieni eteen
șeful meu, în loc de Dumnezeu ...
ilmestyikin pomoni ...
Tocmai avusesem la birou
Töissä meillä oli juuri ollut
discuții intense, pe diverse teme.
kiivaita keskusteluja asioista.
Oricum, șeful meu e un tip de treabă,
Oli miten oli, pomoni on kunnan tyyppi,
înțelegător,
ymmärtäväinen,
pletos și cu burtă,
pitkätukkainen ja isomahainen,
deci suprapunerea era oarecum
joten sekaannus oli kaiketi
potrivită.
ymmärrettävä.

Îmi simt corpul lung și inconsistent,
Ruumiini on pitkä ja vetelä
ca o gumă de mestecat
kuin
fără gust
mauton purukumi,
de care trag, trag, trag,
jota venytän, venytän ja venytän
dimineața și seara
aamusta iltaan,

la infinit.

loputtomiin.

Zeci de oameni așteptând cu răbdare

Kymmeniä ihmisiä odottamassa

peste drum de

kärsivällisesti

Ambasada Americii.

Amerikan suurlähetystön ovella.

“Fotografiatul interzis!”.

“Valokuvaus kielletty!”

Mă îndrept

Suuntaan

spre Policlinica fără Plată,

Ilmaiselle Poliklinikalle,

unde liftul nu merge niciodată –

jonka hissi ei koskaan toimi –

oameni

sairaat

bolnavi

ihmiset

se cațără

ryömivät

pe scări.

rappusia.

Citesc despre femei însărcinate,

pufoase ca un pandișpan,

care îndură cu greu greața

sfâșietoare...

Vreau și eu să am pântecul rotunjit

de o viață

pe jumătate a mea.

Luen odottavista naisista,

kuohkeista kuin leivokset,

jotka hädin tuskin kestävät

piinaavaa pahoinvointia...

Minäkin haluan pyöristyneen vatsan,

elämän,

puoliksi omani.

Mă gândesc la viitor ca la niște

cabluri lungi de cauciuc

pe care le trag

tot mai aproape.

Näen tulevaisuuteni

pitkinä kumisina johtoina,

joita vedän

yhä lähemmäs.

Să-ți vorbesc despre sinucidere
Puhuisinko sinulle itsemurhasta
cu frica de a rosti măcar peläten
tuon sanan
cuvântul acesta,
lausumista,
cu frica de a nu te jigni peläten
satuttamasta sinua
povestindu-ți gândurile mele păcătoase
kertomalla sinulle syntiset ajatukseni,
care te exclud
jotka jättävät sinut ulkopuoliseksi
definitiv.
lopullisesti.

Deznădejdea mă cuprinde ca o pânză fină
Epätoivo peittää minut
de mucegai.
kuin ohut homekerros.
Vreau să cred că, în fond,
Haluan uskoa että,
“ei au nevoie de mine” –
kaikesta huolimatta,
sunt un om valoros...
”olen tarpeellinen” –
Aștept pe la uși, zile infinite
ja arvokas ihminen.
răspunsul ANGAJATORULUI
Odotan ovilla aamusta iltaan
ca un câine.
TYÖNANTAJAN vastausta
kuin koira.

Haluaisitko opiskella romaniaa Turussa?

Romanian kieli ja kulttuuri Turun yliopistossa

Voit aloittaa romanian kielen opiskelun alkeiskurssilla (5 op), joka järjestetään syyslukukaudella. Romanian kielestä on myös mahdollista tehdä sivuaineena perusopinnot (25 op alkeiskurssin lisäksi), jotka koostuvat seuraavista kursseista:

I Kielitaito ja kielitieto

- P1. Ääntäminen ja suullinen esitys (2 op)
- P2. Kirjallinen esitys (3 op)
- P3. Romanian kielioppi ja rakenteet (6 op)
- P4. Romanian kielitaidon syventäminen (5 op)
- P5. Romanian kielen historia (3 op)

II Kulttuuri

- P6. Romanian kulttuuri osana Eurooppaa (6 op)

Opettajana kaikilla kursseilla toimii yliopisto-opettaja Paul Nanu. Tunnit pyritään järjestämään opiskelijoiden toiveiden mukaisesti.

Did you know?

“Romanian language, currently spoken by over 25 million people, is 1700 years old”

<http://romaniatourism.com/did-you-know.html>

Oikeusprosessi Suomessa

Kaksikielinen rikosoikeudellinen ja rajanylityksaiheinen sanasto kieliparilla suomi–romania

Pirita Pappinen

Sanastotyön lähtökohtana on ollut yhtäältä erikoisalan sanakirjojen ja sanastojen puute, toisaalta niiden tarve nimenomaan romanian oikeusalan käänösammattilaisten työssä. Työhön on pyritty ottamaan mukaan keskeisimmät termit ennen kaikkea oikeustulkkiensa kannalta. Sen vuoksi sanastoon on otettu mukaan rikosoikeudellisten termien lisäksi runsaasti myös rajanylitykseen liittyviä termejä.

Sanasto sisältää 196 suomenkielistä ja 314 romaniankielistä termiä, jotka kuvaavat 188:aa rikosoikeuteen ja rajanylitykseen liittyvää käsitettä. Korpus koostuu ensisijaisesti Romanian rikoslaista (Codul de Procedură Penală al României), sanakirjoista, Maahanmuuttoviraston asiakirjoista sekä EU:n monikielisistä oikeudellisista teksteistä. Erittäin keskeisenä apuna ovat olleet konsultoidut asiantuntijat, Varsinais-Suomen kärjäoikeuden henkilökunta sekä tulkki keskus.

AAKKOSELLINEN SANASTO SUOMI-ROMANIA

A

anastaa, ks. varastaa *Määritelmä* : Anastamista on Suomen rikoslain mukaan mm. varkaus, kavallus ja ryöstö. Lähde: Wikipedia. "Joka anastaa toisen hallusta... on tuomittava varkaudesta." Lähde: Suomen rikoslaki 1 § (24.8.1990/769). Katso myös: varastaa.

RO a fura Status: virall. Sanal.: verbi Lähde: MA, MC,IATE, CPP. **a-și însuși bunurile altuia** Status: suositt. Sanal.: verbi Lähde: MA.

asia **RO cauză** Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: CPP, MA, DRF *Määritelmä*: Acțiune pentru care cineva apare în fața judecății; proces. A avea câștig de ~ : a câștiga un proces judiciar. DEX.

asiakirjojen väärentäminen **RO falsificare a actelor** Status: suositt. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC.

asian uudelleen käsittely, asian vireilletulo **RO caz în curs (de rezolvare)** Status: suositt. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MA.

asianajaja **RO avocatul (al apărării)** Status: virall. Luku:yks. Suku: mask./fem. Sanal.:subst. Lähde: DRF, MA *Määritelmä*: Specialist în drept care apără acuzații în fața justiției și care acordă asistență juridică celor interesați; apărător. DEX

asianomistaja, ks. kantaja **RO reclamant** Status: virall. Luku:yks. Suku: fem./mask. Sanal.:subst. Lähde: CPP, DRF,IATE, MA *Määritelmä*: Persoană care se adresează justiției pentru a i se recunoaște un drept, pentru a obține repararea unei pagube etc. DEX Persoană vătămată care exercită acțiunea civilă în cadrul procesului penal este parte în procesul

penal și se numește parte civilă. CPP. persoană vătămată Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: CPP, Eurlex. parte civilă Status: virall. Luku:yks. Suku: mask.|fem. Sanal.:subst. Lähde: CPP, IATE, MA.

asianosaiset *RO părțile în cauză Status: suosit. Luku:mon. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.*

asiantuntijatodistaja *Määritelmä: Esim. lääkäri, tilintarkastaja, jne. Lähde: Finlex. RO martor în expertiză Status: suosit. Luku:yks. Suku: mask.|fem. Sanal.:subst. Lähde: Eurlex.*

asuntomurto *RO spargere de locuință Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA Status: suosit. 1. spargere de casă Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC, MA Status: suosit. 2.*

avustaja, ks. oikeudenkäyntiavustaja *RO avocat (al apărării) Status: suosit. 1. Luku:yks. Suku: mask.|fem. Sanal.:subst. Lähde: MA, MC.*

ajutor *Status: suosit. 2. Luku:yks. Suku: mask.|fem. Sanal.:subst. Lähde: MA. asistent Status: suosit. 3. Luku:yks. Suku: mask.|fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.*

E

epäilty *RO suspect Status: virall. Luku:yks. Suku: mask.|fem. Sanal.:subst. Lähde: CPP, MA, DRF.*

erityiset edellytykset *RO condiții speciale Status: suosit. Luku:mon. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.*

esitutkinta *RO investigare preliminară Status: suosit. 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: Eurlex. anchetă premergătoare Status: suosit. 2. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC.*

etsintäkuulutettu RO urmărit general Status: suosittu. Luku:yks. Suku: mask. Sanaluokka:subst. Lähde: MC.

H

haaste RO citație Luku:yks. Suku: fem. Sanaluokka:subst. Status: virallinen. Lähde: DRF, MC. Määritelmä: Invitație oficială scrisă, prin care o persoană este chemată să se întâlnească la o anumită dată înaintea unei instanțe judecătorești sau a unei autorități. DEX.

haastehakemus RO citație pentru a-i fi prezentat materialul de urmărire penală Luku:yks. Suku: fem. Sanaluokka:subst. Status: suosittu. 1. Lähde: FV, MA. **citație la rechizitoriu** Luku:yks. Suku: fem. Sanaluokka:subst. Status: suosittu. 2. Lähde: MA.

harjoittaa rikollista toimintaa RO a comite infracțiunii Status: suosittu. Sanaluokka: verbi Lähde: MC.

henkilöiden vapaa liikkuvuus RO liberă circulație a persoanelor Status: virallinen. Luku:yks. Suku: fem. Sanaluokka:subst. Lähde:IATE, Eurlex.

Hovioikeuden päätös RO decizia Curții de Apel Status: virallinen. Luku:yks. Suku: fem. Sanaluokka:subst. Lähde: CPP, FV Määritelmä: Hotărârea prin care instanță se pronunță asupra apelului, recursului în casație, recursului în interesul legii. CPP.

Hovioikeus, ks. muutoksenhakutuomioistuim RO Curtea de Apel Status: virallinen. Luku:yks. Suku: fem. Sanaluokka:subst. Lähde: CPP, DRF, IATE, FV Määritelmä: Instanță judecătorească, superioară tribunalului, care avea competența de a judeca recursul cuiva împotriva sentinței tribunalului. DEX.

huijaus RO escrocherie Status: suosittu.1 Luku:yks. Suku: fem. Sanaluokka:subst. Lähde: DRF. **înșelăciune** Status: suosittu.2. Luku:yks. Suku:fem. Sanaluokka: subst. Lähde: MC. **inducere în eroare** Status:

suosit.3 Luku: yks. Suku: fem. Sanal.: subst. Lähde: MA.

huumausaine *RO stupefiant Status: suosit. Luku: yks. Suku: neutri Sanal.: subst. Lähde: MA, CPP.*

huumausaineen käyttörikos *RO infracțiunea de a consuma droguri / stupefiante Status: suosit. 1. Luku: yks. Suku: fem. Sanal.: subst. Lähde: MA.*

utilizare ilicită de droguri / stupefiante *Status: suosit. 2. Luku: yks. Suku: fem. Sanal.: subst. Lähde: MA.*

huumausainerikos *RO infracțiune cu droguri Status: suosit. Luku: yks. Suku: fem. Sanal.: subst. Lähde: MC.*

huume *RO drog Status: virall. Luku: yks. Suku: neutri Sanal.: subst. Lähde: CPP, DRF, IATE, MA.*

huumeen hallussapito *RO deținere de droguri Status: suosit. Luku: yks. Suku: fem. Sanal.: subst. Lähde: MA.*

huumeiden ja huumausaineiden kuljetusrikos *RO infracțiune de trafic de droguri și stupefiante Status: virall. Luku: yks. Suku: fem. Sanal.: subst. Lähde: CPP, FV, MA.*

huumeiden ja huumausaineiden myynti *RO vânzare de droguri și stupefiante Status: virall. Luku: yks. Suku: fem. Sanal.: subst. Lähde: CPP, MA.*

I

ihmiskauppa *RO trafic de persoane Status: virall. Luku: yks. Suku: neutri Sanal.: subst. Lähde: CPP, MC comerț cu carne vie Status: suosit. 2. Luku: yks. Suku: neutri Sanal.: subst. Lähde: MC*

K

kantaja, ks. asianomistaja RO reclamant Status: virall. Luku:yks. Suku: fem.|mask. Sanal.:subst. Lähde: CPP, DRF,IATE, MA Määritelmä: *Persoană care se adresează justiției pentru a i se recunoaște un drept, pentru a obține repararea unei pagube etc.* DEX **Persoană vătămată** care exercită acțiunea civilă în cadrul procesului penal este parte în procesul penal și se numește parte civilă. CPP. **persoană vătămată** Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: CPP, Eurlex. **parte civilă** Status: virall. Luku:yks. Suku: mask.|fem. Sanal.:subst. Lähde: CPP,IATE, MA.

karkottaa maasta RO a expulza Sanal.: verbi Status: suositt. 1. Lähde: DRF, MC Määritelmä: *A obliga să părăsească țara, a trimite peste graniță un străin care a executat o pedeapsă sau a cărui prezență pe teritoriul statului nu mai este dorită.* DEX. **a izgoni** Sanal.: verbi Status: suositt.2. Lähde: DRF, MA. **a exila** Sanal.: verbi Status: suositt. 3. Lähde: DRF, MA.

karkottamispäätös RO hotărâre de expulzare din țară Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suositt. Lähde: MA.

kavallus RO delapidare (de bani) Status: suositt. 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: DRF, MA, MC. **însușire pe nedrept** Status: suositt. 2. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: Eurlex. **deturnare de fonduri** Status: suositt. 3. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: DRF, MA.

kiinniotto RO prindere Status: suositt. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA. **capturare** Status: suositt. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.

korkein oikeus RO Înalta Curte de Casație și Justiție Status: suositt. 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: SCJ. **Curtea Supremă**

Status: suosit. 2. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC.

kotimatkatodistus *RO titlu de călătorie* *Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Status: suosit. 2. Lähde: MC.* **certificat de călătorie spre țara proprie** *Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Status: suosit. 2. Lähde: MA.*

kuuleminen *RO audiere* *Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: CPP,IATE, MA.*

kuulla *RO a audia* *Status: virall. Sanal.: verbi Lähde: CPP,IATE, MA*
Määritelmä: A asculta un martor în vederea rezolvării unui proces. DEX.

kuulustelija *RO anchetator* *Status: suosit. Luku:yks. Suku: mask. Sanal.:subst. Lähde: MA.*

kuulustella *RO a ancheta* *Status: suosit. 1. Sanal.: verbi Lähde: MA*
a lua un interogatoriu *Status: suosit. 2. Sanal.: verbi Lähde: MA.*

kuulusteltava *RO persoana de anchetat* *Status: suosit. 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.* **persoana de interogat** *Status: suosit. 2. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.*
interogatul/anchetatul *Status: suosit. 3. Luku:yks. Suku: mask. Sanal.:subst. Lähde: MA.*

kuulustelu *RO anchetă* *Status: suosit. 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC* *Määritelmä: Cercetare făcută de un organ de stat pentru a clarifica împrejurările în care a avut loc un fapt ilegal și a stabili făptașii. ~ judecătorească. DEX.* **investigație** *Status: suosit.2. Luku:yks. Suku: fem. Lähde: MC.* **anchetare** *Status: suosit. 3. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC.* **interogatoriu** *Status: suosit. 4. Luku:yks. Suku: neutri Lähde: MA.*

kuulustelupöytäkirja *RO proces-verbal al interogatoriului* *Status:*

suosit. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: Eurlex, MA.

kuulustelutodistaja *Määritelmä: Esim. esitutkinnan aikana suoritettussa kuulustelussa läsnä ollut poliisi. Lähde: JA. RO martor (al poliției) la interogatoriu Status: suositt. Luku:yks. Suku: mask. Sanal.:subst. Lähde: MA.*

käräjaoikeuden ratkaisu *RO încheiere dată în ședința de judecată Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: FV, MA.*

käräjaoikeuden tuomiolauselma *RO sentință dată în ședința de judecată Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: CPP, FV, MC Määritelmä: Hotărârea prin care cauza este soluționată de prima instanță de judecată sau prin care aceasta se dezinvestește fără a soluționa cauza. Instanța se pronunță prin sentință și în alte situații prevăzute de lege. CPP.*

käräjaoikeus *RO judecătorie Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: CPP Määritelmä: Organ judiciar având competența de a soluționa litigiile în primă instanță (și recursurile). DEX.*

kärjäsihteeri *RO secretar al judecătoriei Status: suositt. Luku:yks. Suku: mask./fem. Sanal.:subst. Lähde: MC.*

kärjätuomari, ks. puheenjohtaja, ks. pakkokeinotuomari *RO judecător la judecătorie Status: virall. Luku:yks. Suku: mask./fem. Lähde: CPP, MA Määritelmä: Funcționar de stat, numit sau ales, care soluționează pe calea justiției procesele prin pronunțarea unei hotărâri. DEX.*

kätöntärikos *RO tănuire Status: suositt. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: CPP, DRF, MC.*

käännyttäminen rajalta *RO întoarcere (a unei persoane) de la*

graniță *Status: suositt. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.*

käännnyttää rajalta RO a întoarce pe cineva de la graniță *Status: suositt. Sanal.: verbi Lähde: MA.*

käännnytysspätös RO hotărâre/decizie de întoarcere din Finlanda *Status: suositt.1 Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC.*

Määritelmä: Esim. Maahanmuuttoviraston antama käännnytysspätös. MC.

hotărâre de întoarcere de la graniță *Status: suositt. 2. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA. Määritelmä: Koskee henkilöä, jolla ei ole viisumia ja joka käännnytetään rajalta. MC.*

L

laillinen maassa oleskelu, ks. laitton oleskelu RO ședere legală în țară *Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: IGI, MC*
Katso myös: ședere ilegală.

lainriikkoja RO infractor *Status: suositt. Luku:yks. Suku: mask./fem. Sanal.:subst. Lähde: CPP, DRF Määritelmä: Persoană care a comis o infracțiune. DEX.*

lainrikkomus RO încălcare a legii *Status: suositt. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: CPP, MA.*

laitton maassa oleskelu, ks. laillinen maassa oleskelu RO ședere ilegală în țară *Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: IGI, MC*
Katso myös: ședere legală în țară.

lakimies RO jurist *Status: virall. Luku:yks. Suku: mask./fem. Sanal.:subst. Lähde: DEX, DRF, IATE.*

lievä petos RO înșelăciune ușoară *Status: suositt. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC.*

liikenne rikkomus RO încălcarea a regulilor de circulație Status: suosit. 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: CR. **nerespectare a regulilor de circulație** Status: suosit. 2. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC.

liikenne rikos RO infracțiune referitoare la regulile de circulație rutieră Status: suosit. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.

lähetystö RO misiune Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suosit. 1. Lähde: MAE. **legație** Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suosit. 2. Lähde: MA.

lähtömaa RO țară de origine Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suosit. Lähde: IATE, MA, FV.

M

Maahanmuuttovirasto RO Oficiul de Imigrare Status: suosit. 2. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MC.

Maahanmuuttoviraston käännyttämispäätös RO hotărârea de îndepărtare din Finlanda a Oficiului de Imigrare Status: suosit. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA, MC, IATE.

maahantulokielto RO interdicție de a intra în țară Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suosit. Lähde: MC.

maahantulon edellytykset RO condiții de intrare în țară Luku:mon. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suosit. 1. Lähde: MAE. **premise de intrare în țară** Luku:mon. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suosit. 2. Lähde: MA.

maahantulon estäminen RO oprirea de a intra în țară Luku:yks.

Suku: fem. Sanal.:subst. Status: virall. Lähde: Eurlex, MA.

maasta karkottaminen RO expulzare *Status: suositt. 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC. izgonire Status: suositt.2. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA. exilare Status: suositt.3. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC.*

maasta poistaminen RO alungare din țară *Status: suositt. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.*

maastalähtö RO plecare din țară *Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suositt. Lähde: MC.*

maastapoistamismääräys RO ordin de alungare din țară *Status: suositt. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MA.*

matkustusasiakirja RO document de călătorie *Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Status: suositt. Lähde: MAE Määritelmä: Paşaportul simplu electronic, paşaportul simplu temporar, titlul de călătorie, paşaportul simplu electronic pentru cetățeni români cu domiciliul în străinătate (CRDS). MAE.*

matkustuskiellon voimassaoloaika RO valabilitatea interdicției de călătorie *Status: suositt. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.*

matkustuskielto RO interdicție de călătorie *Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suositt. Lähde: MA.*

matkustuskieltoasia RO cazuri de interdicție a călătoriei *Status: suositt. Luku:mon. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MA.*

muutoksenhaku, ks. valitus RO recurs *Status: virall. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: CPP, DRF, Eurlex, IATE Määritelmä: Cale de atac prin care se cere unei instanțe superioare să verifice legalitatea și*

temeinicia unei hotărâri judecătorești nedefinitive, în vederea anulării sau modificării ei. DEX. Katso myös: apel.

muutoksenhakuohjeet RO instrucțiuni pentru întocmirea unui recurs *Status: suositt. Luku: mon. Suku: fem. Sanal.: subst. Lähde: MA.*

muutoksenhakutuomioistuin, ks. Hovioikeus RO Curtea de Apel *Status: virall. Luku: yks. Suku: fem. Sanal.: subst. Lähde: CPP, DRF, IATE, FV Määritelmä: Instanță judecătorească, superioară tribunalului, care avea competența de a judeca recursul cuiva împotriva sentinței tribunalului. DEX.*

määrätä maahantulokieltoon RO a dispune o interdicție de intrare în țară *Status: suositt. Sanal.: verbi Lähde: MA.*

N

niskoitella RO a fi refractar *Status: suositt. 1. Sanal.: verbi Lähde: DRF. a fi recalcitrant* *Status: suositt. 2. Sanal.: verbi Lähde: DRF.*

niskoittelu RO recalcitranță *Status: suositt. 1. Luku: yks. Suku: fem. Sanal.: subst. Lähde: DRF. insubordonare* *Status: suositt. 2. Luku: yks. Suku: fem. Sanal.: subst. Lähde: MA.*

näpistys RO furt de buzunar *Status: suositt. 1. Luku: yks. Suku: neutri Sanal.: subst. Lähde: MA, DEX. ciupeală* *Status: puhekielinen Luku: yks. Suku: fem. Sanal.: subst. Lähde: MA, DEX. ciupitură* *Status: puhekielinen Luku: yks. Suku: fem. Sanal.: subst. Lähde: MA, DEX. pungășie* *Status: puhekielinen Luku: yks. Suku: fem. Sanal.: subst. Lähde: MA, DEX. ciordeală* *Status: puhekielinen Tyyli/rekisteri: romani Luku: yks. Suku: fem. Sanal.: subst. Lähde: MA, DEX. furțișag* *Status: puhekielinen Luku: yks. Suku: neutri Sanal.: subst. Lähde: MA, DEX.*

näpistää RO a fura din buzunar *Status: suositt. 1. Sanal.: verbi Lähde:*

MC. a ciupi Status: puhekielinen Sanal.: verbi Lähde: MA. **a pungăși**
Status: puhekielinen Sanal.: verbi Lähde: MA. **a ciordi** Status:
puhekielinen Tyyli/rekisteri: romani Sanal.: verbi Lähde: MA.

O

oikeudenkäynti hovioikeudessa RO judecarea unui caz la Curtea de Apel Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: DEX Status: virall.

oikeudenkäynti korkeimmassa oikeudessa RO judecarea la Înalta Curte de Casație și Justiție Status: suositt. 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: SCJ. **judecarea la Curtea Supremă** Status: suositt. 2. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC.

oikeudenkäynti käräjäoikeudessa RO judecarea unui caz la judecătoria Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suositt. Lähde: MA, DEX.

oikeudenkäyntiavustaja, ks. avustaja RO secundant al acțiunii juridice Status: suositt. Luku:yks. Suku: mask. Sanal.:subst. Lähde: MA. Katso myös: avocat de apărare ; ajutor ; asistent.

ottaa kiinni RO a prinde Status: suositt.1. Sanal.: verbi Lähde: MC. **a captura** Status: suositt.2. Sanal.: verbi Lähde: MA.

ottaa säilöön RO a reține Status: suositt. Sanal.: verbi Lähde: MA.

P

pahoinpitely RO maltratare Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suositt. 1. Lähde: MC. **bătaie** Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suositt. 2. Lähde: MA. **rele tratamente aplicate (cuiva)** Luku:mon. Suku: neutri Sanal.:subst. Status: suositt. 3. Lähde: MA.

pakkokeinoasia RO cauze cu măsuri de executare silită Status:

suosit. 1. Luku:mon. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA. **măsură de constrângere** Status: *suosit.* 2. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC. **mijloc coercitiv** Status: *suosit.* 3. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MC. **măsură silită** Status: *suosit.* 4. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC.

pakkokeinon voimassaolo RO valabilitatea măsurii de constrângere Status: *suosit.* Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.

pakkokeinotuomari, ks. puheenjohtaja, ks. käräjätuomari RO judecătorul unor cauze cu măsuri de executare silită Status: *suosit.* Luku:yks. Suku: mask. Sanal.:subst. Lähde: MA.

palauttaminen lähtömaahan RO reîntoarcerea în țara de origine Status: *virall.* Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: FV, MA.

perheside, ks. työside RO legătură de familie Status: *virall.* Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde:IATE. Katso myös: *angajament de muncă.*

petos RO escrocherie Status: *suosit.* 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA Määritelmä: *Acțiune făcută cu rea-credință, cu viclenie, pentru a determina pe cineva să încheie un contract nefavorabil sau să admită o clauză defavorabilă într-un contract.* DEX. **fraudă** Status: *suosit.* 2. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA. **înșelăciune** Status: *suosit.* 3. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC.

inducere în eroare Status: *suosit.* 4. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.

pidättäminen RO arest Status: *suosit.* 1. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde:IATE Määritelmä: *Deținere sub pază legală a unei persoane care este bănuită sau chiar a comis o încălcare de lege. A se*

afla sub ~. DEX. arestare Status: suositt. 2. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA Määritelmä: Acțiunea de a aresta. (~ a unui suspect.) DEX. *reținere* Status: suositt. 3. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.

pidättää RO **a aresta** Status: suositt. 1. Sanal.: verbi Lähde: MC. **a reține** Status: suositt. 2. Sanal.: verbi Lähde: MA.

pidätysmääräys RO **ordin de arestare** Status: suositt.1. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MA. **mandat de arestare** Status: suositt.2. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: Eurlex, IATE.

poistaa maasta RO **a alunga din țară** Status: suositt. Sanal.: verbi Lähde: MA.

polttoainevarkaus RO **furt de combustibil** Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Status: suositt. Lähde: MC.

puheenjohtaja, ks. kärjätuomari, ks. pakkokeinotuomari RO **președinte al instanței** Status: suositt. Luku:yks. Suku: mask./fem. Sanal.:subst. Lähde: MC Katso myös: *judecător la judecătorie; judecătorul unor cauze cu măsuri de executare silită.*

puolustaja RO **apărător** Status: suositt. Luku:yks. Suku: mask./fem. Sanal.:subst. Lähde: MA Määritelmä: (~ al inculpatului) CPP. *Persoană care apără cauza în fața justiției sau care acordă asistență juridică; avocat. DEX.*

R

rahan väärentäminen RO **falsificare de monedă** Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: FV, Eurlex.

raiskaus RO **viol** Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Status: virall.

Lähde: CPP,IATE, MC.

rajanylitys *RO trecere a frontierei Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde:IATE, MA.*

rajanylityspaikka *RO punct de trecere a frontierei Status: virall. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: PF.*

rajatarkastus *RO control la frontieră Status: virall. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: PF,IATE, MC.*

rajatarkastusviranomainen *RO autoritatea de control la frontieră Status: suositt. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: Eurlex.*

rangaistava teko, ks. rikos *RO infracțiune Status: suositt. 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: CPP, DRF,IATE. faptă penală Status: suositt. 2. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC. fraudă Status: suositt. 3. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC.*

rangaistuksen täytäntöönpano *RO executare a pedepsei Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: Legea 275/2006, Eurlex.*

rangaistusvaatimus *RO formularea cererii de pedeapsă Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suositt. 1. Lähde: MA. hotărâre penală Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suositt. 2. Lähde: CPP, Eurlex. revendicare de pedeapsă Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suositt. 3. Lähde: MC.*

rattijuopumus *RO conducere sub influența alcoolului Status: suositt. 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA, EJUR. conducere a unui autovehicul în stare de ebrietate Status: suositt. 2. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC.*

rikoksen yritys *RO tentativă de infracțiune Status: suositt. Luku:yks.*

Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde:IATE, MA.

rikollinen toiminta *RO înfăptuire a unei infracțiuni Status: suosit. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.*

rikollisen luovuttaminen *RO extrădare a unui infractor Status: suosit. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA Määritelmä: Predare de către un stat altui stat a unui infractor care se găsește pe teritoriul său, spre a fi judecat sau spre a-și executa pedeapsa. DEX.*

rikos, ks. rangaistava teko *RO infracțiune Status: suosit. 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: CPP, DRF, IATE. faptă penală Status: suosit. 2. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC. fraudă Status: suosit. 3. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC.*

rikosilmoitus *RO plângere privind o infracțiune Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suosit. 1. Lähde: Eurlex. declarație penală Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suosit. 2. Lähde: MC. anunț penal Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Status: suosit. 3. Lähde: MC.*

rikoskomisario *RO comisar Status: suosit. Luku:yks. Suku: mask. Lähde: MC.*

rikoskumppani *RO complice Luku:yks. Suku: mask./fem. Sanal.:subst. Status: suosit. Lähde: MC.*

rikosoikeudenkäynnin pääkäsittely *RO judecata pe fond a unui proces penal Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: virall. Lähde: FV, MA.*

rikosrekisteriote *RO certificat de cazier judiciar Status: virall. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: PRO Määritelmä: Cazier judiciar = fișă de evidență în care organele judiciare consemnează toate condamnările penale ale unei persoane. DEX. cazier Status:*

puhekielinen Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MA.

ryöstö *RO tâlhărie Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suositt.*
Lähde: DRF, MC Määritelmä: Furt însoțit de amenințări sau violență.
DEX.

S

saattaja *RO însoțitor Status: suositt. Luku:yks. Suku: mask./fem.*
Lähde: MA.

saattajan kanssa tapahtuva palauttaminen *RO reîntoarcere cu*
însoțitor *Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: FV,*
MA.

salakuljettaa *RO a face contrabandă Status: suositt. 1. Sanal.: verbi*
Lähde: MA. a trafica ilicit Status: suositt. 2. Sanal.: verbi Lähde: MA. a
transporta ilicit *Status: suositt. 3. Sanal.: verbi Lähde: MA.*

salakuljetus *RO contrabandă Status: suositt. 1. Luku:yks. Suku: fem.*
Sanal.:subst. Lähde: MA. trafic ilicit Status: suositt. 2. Luku:yks. Suku:
neutri Sanal.:subst. Lähde: MA. transport ilicit Status: suositt. 3.
Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MA.

suurlähetystö *RO ambasada Status: virall. Luku:yks. Suku: fem.*
Sanal.:subst. Lähde: DEX, DRF, MC Määritelmä: Reprezentanță
diplomatică pe lângă guvernul unei țări străine, condusă de un
ambasador. DEX.

syyte *RO acuzație Luku:mon. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suositt.*
1. Lähde: DRF, MC Määritelmä: 1. Instanța hotărăște asupra învinuirii
aduse inculpatului, pronunțand, după caz, condamnarea, renunțarea la
aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei, achitarea sau încetarea
procesului penal. CPP. 2. A acuza pe cineva în fața unei instanțe

judecătorești; a inculpa. DEX. învinuire Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Status: suosit. 2. Lähde: Eurlex, DRF, MA. **capete de acuzare** Luku:mon. Suku: neutri Sanal.:subst. Status: suosit. 3. Lähde: MA, Eurlex.

syyteharkinta RO **deliberare cu privire la acuzațiile aduse** Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: virall. Lähde: FV.

syytekirjelmä Määritelmä: Kirjelmä, jossa syyttäjä esittää rangaistusvaatimuksen ja sen perustelut. Lähde: SS.

RO **act de inculpare** Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Status: virall. Lähde: CPP, FV. Määritelmä: Act prin care procurorul deschide acțiunea penală împotriva infractorului și dispune trimiterea lui în judecată. DEX.

rechizitoriu Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Status: suosit. 2. Lähde: DRF, MC.

syytetty, ks. vastaaja RO **inculpat** Status: virall. Luku:yks. Suku: mask./fem. Sanal.:subst./adjektiivinen Lähde: CPP, DRF Määritelmä: Persoană care este acuzată de o infracțiune și este parte într-un proces penal; acuzat; învinuit. (~ul are cuvântul.) DEX. Katso myös: pârât, reclamat. **învinuit** Status: suosit. 2. Luku:yks. Suku: mask./fem. Sanal.:subst./adjektiivinen Lähde: MA.

syytteen nostamisen määräaika RO **termen-limită pentru întocmirea rechizitoriului și pronunțarea încheierii de arestare preventivă.** Luku:yks.. Suku: neutri. Sanal.:subst. Status: virall. Lähde: FV. **termen-limită pentru expunerea acuzațiilor** Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Status: suosit. 2. Lähde: FV.

syyttäjä, ks. virallinen syyttäjä, ks. yleinen syyttäjä RO **procuror** Status: virall. Luku:yks. Suku: mask./fem. Sanal.:subst. Lähde: CPP, DRF Määritelmä: Acuzator public într-un proces; reprezentant al procuraturii la judecată. (~ într-un proces.) Lähde: DEX.

syyttäjän päätöksenteko RO **acțiune decizională a procurorului**

Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suosit. 1. Lähde: MA.
hotărârea procurorului *Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Status: suosit. 2. Lähde: MA.*

syyttämättä jättäminen *RO neacuzare Status: suosit. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC.*

syyttämättäjättämispäätös *RO decizia de neacuzare Status: suosit. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC*

säilöön otettu *RO persoană reținută Status: suosit. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.*

säilöönottoistunto *RO ședință pentru reținere Status: suosit. 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.* **proces pentru reținere** *Status: suosit. 2. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MA.* **ședință pentru luare în custodie** *Status: suosit. 3. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC.* **proces pentru luare în custodie** *Status: suosit. 4. Luku:yks. Sanal.:subst. Lähde: MC.*

säilöönottoratkaisu *RO hotărâre/rezoluție de reținere Status: suosit. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.*

säilöönottoyksikkö *RO unitate de reținere Status: suosit. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.*

T

takavarikkoasia *RO cazuri de confiscare Status: suosit. 1. Luku:mon. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MA.* **cazuri de sechestru** *Status: suosit. 2. Luku:mon. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MA.*

takavarikoida *RO a confisca Status: suosit. 1. Sanal.: verbi Lähde: DRF Määritelmä: (~ bunuri materiale.) A lua cu forța și fără despăgubire*

în baza deciziei unui organ oficial. DEX. **a sechestra** Status: suosit.
2. Sanal.: verbi Lähde: DRF Määritelmä: A ~ un bun imobil. DEX.

todistaja RO martor Status: virall. Luku:yks. Suku: mask./fem.
Sanal.:subst. Lähde: CPP. Määritelmä: Persoană care dă lămuriri în fața
unui organ judiciar în legătură cu anumite fapte, pe care le cunoaște și
care pot ajuta la soluționarea unui proces. DEX.

todistajan vakuutus Määritelmä: "Minä N.N. lupaan ja vakuutan
kunnian ja omantuntoni kautta, että minä todistan ja kerron kaiken
totuuden tässä asiassa siitä mitään salaamatta tai siihen mitään
lisäämättä taikka sitä muuttamatta." Lähde: OM.

RO declarația solemnă a martorului Määritelmä: "Mă oblig că voi
spune adevărul și nu voi ascunde nimic din ceea ce știu." Lähde: CPP,
al. 5, art. 121, s. a 4-a.

todistajan vala Määritelmä:"Minä N.N. lupaan ja vannon kaikkivaltiaan
ja kaikkietävän Jumalan kautta, että minä todistan ja kerron kaiken
totuuden tässä asiassa siitä mitään salaamatta tai siihen mitään
lisäämättä taikka sitä muuttamatta." Lähde: OM.

RO jurământ religios al martorului Määritelmä: "Jur că voi spune
adevărul și nu voi ascunde nimic din ceea ce știu. Asa să-mi ajute
Dumnezeu!" Lähde: CPP, al. 3, art. 121, s. a 4-a.

**toimeentulon perusedellytykset RO condiții fundamentale de
subzistență** Status: suosit. 1. Luku:mon. Suku: fem. Sanal.:subst.
Lähde: MA. **condiții de întreținere personală** Status: suosit. 2.
Luku:mon. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC.

toimenpiteistä luopuminen RO încetare a acțiunii Status: suosit. 1.
Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA. **măsuri de încetare**
Status: suosit. 2. Luku:mon. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA, PN.
absența intervenției Status: suosit. 3. Luku:yks. Suku: fem.
Sanal.:subst. Lähde: Eurlex.

tulliylitarkastaja RO șef adjunct de birou vamal Status: suositt. Luku:yks. Suku: mask./fem. Sanal.:subst. Lähde: CUS.

tuomio, ks. tuomioistuimen päätös RO sentință Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: FV, MA Määrityelmä: Decizie, hotărâre, verdict, (rar) judecată. DEX. **condamnare** Status: suositt. 2. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: FV, MA Määrityelmä: Aplicare, prin judecată, a unei sancțiuni penale; osândă la care este supus cineva. DEX.

tuomioistuimen päätös, ks. tuomio RO hotărâre judecătorească Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: FV, MA, Eurlex. Katso myös: sentință ; condamnare.

tuomioistuin RO tribunal Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Status: virall. Lähde: CPP Määrityelmä: Instanță judecătorească (care judecă procesele civile și penale). DEX.

tuomion täytäntöönpano RO executarea sentinței Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: FV, MA.

tutkija RO investigator Status: suositt. Luku:yks. Suku: mask. Sanal.:subst. Lähde: MC.

tutkinnanjohtaja Määrityelmä: Pidättämiseen oikeutettu virkamies.Lähde: laki24.fi. **RO șeful investigației** Status: suositt. Luku:yks. Suku: mask./fem. Sanal.:subst. Lähde: MC.

tutkintatuomari RO judecător de instrucție Status: suositt. Luku:yks. Suku: mask./fem. Sanal.:subst. Lähde: MC, JA.

työside, ks. perheside RO angajament de muncă Status: suositt. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MA. Katso myös: legătură

familială.

täytäntöönpanon kielto *RO interdicție de punere în execuție* *Status: suositt. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.*

törkeä huumausainerikos *RO infracțiune calificată cu droguri* *Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: FV. infracțiune agravantă cu droguri* *Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: FV.*

törkeä petos *RO înșelăciune în formă agravantă* *Status: suositt. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: JUR.*

törkeä rattijuopumus *RO conducere agravantă sub influența alcoolului* *Status: suositt. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.*

törkeä varkaus *RO furt calificat* *Status: suositt. Luku:yks. Suku: neutri Lähde: MC.*

U

uhka yleiselle järjestykselle *RO risc pentru ordinea publică* *Status: suositt. 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC, MA. pericol pentru ordinea publică* *Status: suositt. 2. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MC.*

uhka yleiselle turvallisuudelle *RO amenințare pentru siguranța generală* *Status: suositt. 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA. pericol pentru siguranța generală* *Status: suositt. 2. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MA.*

Ulkoasiainministeriö *RO Ministerul Afacerilor Externe* *Status: virall. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MAE, MC.*

ulkomaalaisen säilöönottoasia RO cazuri de reținere a unui străin
Status: suosit. Luku:mon. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: FV, MA.

ulkomaalaislaki RO lege pentru cetățeni străini Status: suosit.
Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.

ulkomaalaisrekisteri RO registru de evidență pentru cetățeni străini
Status: suosit. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MA.

V

vahingonteko RO pagubă Status: virall. Luku:yks. Suku: fem.
Sanal.:subst. Lähde: DRF, Eurlex,IATE, MA. Määritelmä: 1. Pierdere materială suferită de cineva sau adusă cuiva; stricăciune care provoacă o pierdere, o daună. DEX. 2. în paguba cuiva = jonkin vahingoksi. DRF.

valitus, ks. muutoksenhaku RO apel Status: virall. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: CPP, DRF Määritelmä: 1.Acțiune făcută de o instanță judecătorească imediat superioară pentru a schimba sau a infirma o hotărâre dată de o instanță inferioară. DEX. 2.Sentințele pot fi atacate cu apel, dacă legea nu prevede altfel. Apelul declarat împotriva sentinței se socotește făcut și împotriva încheierilor. CPP. 3.A face ~ împotriva hotărârii = valittaa päätöksestä. DRF. **recurs** Status: virall. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: DRF Määritelmä: Cale de atac prin care se cere unei instanțe superioare să verifice legalitatea și temeinicia unei hotărâri judecătorești nedefinitive, în vederea anulării sau modificării ei. DEX.

valmisteluistunto RO ședință de pregătire Status: suosit. 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA. **ședință preliminară** Status: suosit. 2. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: Eurlex.

vanginvartija, ks. vartija RO gardian de penitenciar Status: virall. Luku:yks. Suku: mask. Sanal.:subst. Lähde: PN. **gardian de la**

închisoare Status: virall. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MA.

vangita RO a aresta Status: suosit. 1. Sanal.: verbi Lähde: MC. **a încarcera** Status: suosit. 2. Sanal.: verbi Lähde: MA.

vangitseminen RO arestare Status: suosit. 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MC. **încarcerare** Status: suosit. 2. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA.

vangitsemisasia RO cazuri de reținere Status: suosit. 1. Luku:mon. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MA. **cazuri de arestare** Status: suosit. 2. Luku:mon. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MA.

vangitsemis asian uudelleen käsittely RO rejudecarea cazului de arestare preventivă, în recurs Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: FV, MA.

vangitsemisen edellytykset RO condițiile arestării preventive Status: virall. Luku:mon. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: FV. **condițiile premergătoare arestării** Status: suosit. 2. Luku:mon. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: FV.

vangitsemispäätös RO încheiere/decizie de arestare Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: FV, MA.

vangitsemisvaatimuksen tekijä Määritelmä: Esim. rikoskomisario. RO semnatar al ordinului de arestare Status: suosit. Luku:yks. Suku: mask. Sanal.:subst. Lähde: MA.

vangitsemisvaatimus RO cerere de arestare preventivă Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: FV. **mandat de arestare preventivă** Status: suosit. 2. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: FV.

vankeus RO **pedeapsă cu închisoarea** Status: suosit. 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde:IATE. **detenție** Status: suosit. 2. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde:IATE, DRF, MA.

vapaa liikkuvuus RO **libera circulație** Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: IATE, Eurlex.

vapaaehtoinen paluu RO **repatriere voluntară** Status: virall. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: FV, MC.

vapauttaminen RO **eliberare** Status: suosit. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: CPP, DRF, MA.

varastaa, ks. anastaa RO **a fura** Status: virall. Sanal.: verbi Lähde: DRF, MA, MC, IATE, CPP. **a-și însuși bunurile altuia** Status: suosit. Sanal.: verbi Lähde: MA.

varkaus RO **furt** Status: virall. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: CPP, DRF, MC. Määritelmä: *Infrațiune care constă în însușirea pe nedrept a unui lucru mobil al altuia; hoție, furătură.* DEX.

vartija, ks. vanginvartija RO **gardian** Status: suosit. Luku:yks. Suku: mask. Sanal.:subst. Lähde: MA.

vastaaja, ks. syytetty RO **pârât** Status: virall. Luku:yks. Suku: mask.|fem. Sanal.:subst.|adjektiivi Lähde: DRF, MA Määritelmä: *s. reclamat; s., adj. inculpat.* DEX. Katso myös: *inculpat* Katso myös: *învinuit.* **reclamat** Status: virall. Luku:yks. Suku: mask.|fem. Sanal.:subst.|adjektiivi Lähde: DRF, MA. Määritelmä: *(cel) denunțat justiției, inculpat, pârât.* DEX.

virallinen syyttäjä, ks. syyttäjä, yleinen syyttäjä RO **procuror** Status: virall. Luku:yks. Suku: mask.|fem. Sanal.:subst. Lähde: CPP, DRF. Määritelmä: *Acuzator public într-un proces; reprezentant al procuraturii la*

judecată. (~ întru-un proces.) Lähde: DEX.

väärennys, ks. väärennös *ei: väärennys, paremmin: väärennös. Status: puhekielinen.*

RO falsificare *Status: suosit. 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA. fals Status: suosit. 2. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MC.*

väärennös *Status: virall., suosit..*

RO falsificare *Status: suosit. 1. Luku:yks. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA. fals Status: suosit. 2. Luku:yks. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MC.*

Y

yleinen syyttäjä, ks. syyttäjä, virallinen syyttäjä **RO procuror** *Status: virall. Luku:yks. Suku: mask./fem. Sanal.:subst. Lähde: CPP, DRF Määritelmä: Acuzator public într-un proces; reprezentant al procuraturii la judecată. (~ întru-un proces.) Lähde: DEX.*

yleiset edellytykset **RO premise generale** *Status: suosit. 1. Luku:mon. Suku: fem. Sanal.:subst. Lähde: MA. argumente generale Status: suosit. 2. Luku:mon. Suku: neutri Sanal.:subst. Lähde: MC.*

ylikonstaapeli **RO polițai-șef** *Status: suosit. 1. Luku:yks. Suku: mask. Sanal.:subst. Lähde: MA. sergent Status: suosit. 2. Luku:yks. Suku: mask. Sanal.:subst. Lähde: MC. comisar-șef Status: suosit. 3. Luku:yks. Suku: mask. Sanal.:subst. Lähde: PN.*

Editors:**Jasmina Lagerqvist**

I'm a Spanish student in University of Turku. My major is Spanish translation and currently I'm working on my Bachelor's thesis about translating culture related expressions. My minor is Romanian language.

Hanne Pollari

I'm a fourth year student at the University of Turku majoring in English. Currently I'm working on my Bachelor's thesis on the comparison of adjectives of English. My minor subjects are Spanish and Romanian, and I also study Japanese and Chinese at the language center.

Nella Suutari

I'm studying Finnish as my major and literature, Swedish, pedagogy and Romanian as my secondary subjects at the University of Turku. I'm currently writing my thesis and working as a teacher in Finnish with foreigner students.

Enni Vainio

I'm a student in Russian philology, writing Bachelor's about folkmusic and folklore in Nikolay Rimsky-Korsakovs music. My other interests are political science, Romanian and German.